

ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ

αναθεωρήσεις του πολιτικού

Ανθρωπολογική και Ιστορική Έρευνα
στην Ελληνική Κοινωνία

■ Π Ε Ρ Ι Λ Η Ψ Ε Ι Σ

Μυτιλήνη
8-11 Νοεμβρίου 2007

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Βία και κράτος στην Ελλάδα: Όταν η ιστορία συναντά την ανθρωπολογία

Η ανακοίνωση επιχειρεί να φέρει σε διάλογο τις ιστορικές και ανθρωπολογικές προσεγγίσεις για τη διαπροσωπική βία στην ελληνική κοινωνία. Υποστηρίζεται ότι ιστορικοί και ανθρωπολόγοι ασχολήθηκαν με διαφορετικό τρόπο με διάφορες μορφές βίας: οι ιστορικοί κατά κύριο λόγο στο βαθμό που αυτές συνδέονται, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, με την πολιτική και το κράτος, ενώ οι ανθρωπολόγοι ως τυποποιημένες πρακτικές και ως εναλλακτικές μορφές κοινωνικής συνοχής. Οι διαφορές αυτές θα συζητηθούν ως προς τις τρεις κύριες θεματικές στη μελέτη της βίας στην ελληνική κοινωνία: τη ληστεία στο 19ο αιώνα, την πολιτική βία στη δεκαετία του '40, καθώς και το «βίαιο έγκλημα» διαχρονικά αλλά και για συγκεκριμένες περιόδους. Αναζητώντας τη θεώρηση για το κράτος που διαπερνά τις μελέτες αυτές και τον τρόπο με τον οποίο αλλάζει ανάλογα με τη θεματική, η ανακοίνωση θα επιχειρήσει να διερευνήσει τις δυνατότητες σύγκλησης ανάμεσα στις ιστορικές και τις ανθρωπολογικές προσεγγίσεις.

Καθηγήτρια Ιστορίας
Πανεπιστήμιο Κρήτης
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας
Πανεπιστημιούπολη Γάλλου
TK 74100 Ρέθυμνο
eavdela@otenet.gr

Από το έθνος στην εθνολογία: Η μελέτη της ετερότητας στη δεκαετία του 1920

Η ενσωμάτωση των «Νέων Χωρών» μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους δημιούργησε σημαντικές προκλήσεις και διλήμματα στο ελληνικό κράτος. Η ποικιλομορφία των «αλλοεθνών» πληθυσμών της Μακεδονίας, της Θράκης αλλά και της περιοχής της Αρμοστείας Σμύρνης ενίσχυσε πρακτικές και αντιλήψεις που παραπέμπουν σε αποικιακού τύπου διοικήσεις. Παράλληλα όμως δημιούργησε την ανάγκη επιστημονικής μελέτης της ετερότητας με στόχο την πιο ομαλή ένταξη των «αλλοεθνών» στο ελληνικό κράτος και την καλύτερη διαχείριση των πόρων των «Νέων Χωρών». Μέρος αυτής της διαδικασίας αποτέλεσε και η υβριδική ανάπτυξη της εθνολογίας παρόλο που οι κοινωνικο-πολιτικές εξελίξεις δεν ευνόησαν την εμπέδωσή της στον ακαδημαϊκό χώρο. Η ανακοίνωση αυτή εστιάζει στις εθνογραφικές μελέτες του Κ. Καραβίδα στη Μακεδονία και στην ίδρυση της Σχολής Ανατολικής Εθνολογίας στο Πανεπιστήμιο Σμύρνης από τον C. Caratheodory το 1919. Υποστηρίζω ότι η ύπαρξη αυτών των προσπαθειών, παράλληλα με άλλα μέτρα που το Κόμμα των Φιλελευθέρων προώθησε στη δεκαετία του 1920, στοιχειοθετούν ένα εναλλακτικό ως προς τον ελληνικό εθνικισμό πλαίσιο πρόσληψης της ετερότητας και της εθνικής ταυτότητας.

Επίκουρος Καθηγητής Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών
Εγνατία 156
ΤΘ 1591, ΤΚ 54006 Θεσσαλονίκη
ag@uom.gr

Το εθνικό σώμα σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης: Η πολιτική της ζωής και τα όρια του πολιτικού

Ο λόγος περί υπογεννητικότητας και δημογραφικής συρρίκνωσης κατέχει σημαντική θέση στο ελληνικό πολιτικό φαντασιακό τη δεκαετία του 1990. Πάνω απ' όλα, αναφέρεται σε μια κοινωνική χρονικότητα στο πλαίσιο της οποίας παγώνεται ο ορίζοντας του πολιτισμικά αναγνωρίσιμου έμφυλου σώματος με γνώμονα την οντολογία του χρόνου και την πολιτική της ζωής. Αυτό το βιοπολιτικό καθεστώς αλήθειας, το οποίο οργανώνεται γύρω από μεταφορές ενός αιμορραγούντος εθνικού σώματος και ενός επαπειλούμενου εθνικού και ατομικού μέλλοντος, είναι καταστατικό στη συγκρότηση υποκειμενικοτήτων και μορφών ζωής σύμφωνα με την κανονιστική μυθοπλασία ενός αρραγούς, ετεροφυλοφιλικού και αναπαραγωγικού, έμφυλου εαυτού. Η ανακοίνωση επιχειρεί να διερευνήσει τις διαδικασίες –και δοκιμασίες– μέσω των οποίων εν-σωματώνεται το ηγεμονικό ιδεώδες του φύλου στο πλαίσιο της βιοπολιτικής αγωνίας. Εξετάζει τη συναισθηματική εξιδανίκευση της αναπαραγωγής ως πολιτική τεχνολογία της έμφυλης κανονικότητας: η αναπαραγωγή αναδύεται ως ένα ρυθμιστικό ιδεώδες από την υλοποίηση του οποίου εξαρτάται η κοινωνική αναγνωρισιμότητα του έμφυλου υποκειμένου, ή ο εκτοπισμός του στην επικράτεια του αδιανόητου, αβίωτου, σεσημασμένου σώματος. Έτσι, αυτό που διακυβεύεται στο πλαίσιο του ελληνικού δημογραφικού δράματος είναι η ρυθμισμένη και ταυτόχρονα αστάθμητη σήμανση του τι έχει νόημα ως σώμα, επιθυμία και ζωή.

Επίκουρη Καθηγήτρια Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Πάντειο Πανεπιστήμιο
Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Λεωφόρος Συγγρού 136
ΤΚ 17671 Αθήνα
athenaathanasiou@hotmail.com

Παράδοση βίας και αμφισημίες της κρατικής πολιτικής στις ορεινές κοινότητες της Δυτικής Κρήτης

Η «παράδοση» βίας και ανυποταξίας στους νόμους του ελληνικού κράτους που εξακολουθεί να ιδιάζει στις ορεινές κοινότητες της Κεντρικής και Δυτικής Κρήτης, ένα σχεδόν αιώνα μετά την ένταξη του νησιού στο ελληνικό κράτος, αποδίδεται σε δύο αλληλένδετους παράγοντες: στην ελλιπή αποτελεσματικότητα και τη δομική αδυναμία του ελληνικού κράτους και σ' έναν τοπικό αντικρατισμό, συνδεδεμένο με τη διατήρηση μιας διακριτής, προ-νεοτερικής, τοπικής ταυτότητας, η οποία τροφοδοτείται από την γεωγραφική απομόνωση και από την πολιτική, κοινωνική, οικονομική και πολιτισμική υστέρηση και περιθωριακότητα των περιοχών αυτών. Η ερμηνεία αυτή είναι ανιστορική, γιατί αγνοεί τη μακροαίωνα και πολυδιάστατη παρουσία κρατικών σχηματισμών και τις εκτεταμένες πολιτικές καταστολής του ελληνικού κράτους στις περιοχές αυτές, ενώ τα εθνογραφικά και ιστορικά στοιχεία αμφισβητούν όλες τις βασικές παραδοχές της

Στην παρουσίαση τούτη, θα συζητήσω την παραδοχή που υποβόσκει στην παραπάνω ερμηνεία: ότι, δηλαδή, υπήρξε συνεκτική πολιτική βούληση του ελληνικού κράτους να εξαλείψει την «παράδοση» βίας και την διαφορετικότητα των κοινοτήτων αυτών, βούληση που, υποθετικά, προσέκρουσε σε δομικές αδυναμίες του ελληνικού κράτους. Θα υποστηρίξω ότι τέτοια βούληση δεν φαίνεται να υπήρξε, αφού οι κρατικές πολιτικές και πρακτικές που εφαρμόστηκαν στις περιοχές αυτές δεν ήταν, σύμφωνα με τις εθνογραφικές και ιστορικές ενδείξεις, μονολιθικές και απολύτως συστηματικές, στον τομέα της καταστολής, της αστυνόμευσης και της αναδιαμόρφωσης των τοπικών υποκειμένων. Όπως θα επιχειρήσω να δείξω, η κρατική δράση στο τοπικό επίπεδο επηρέασθη σημαντικά από μια σειρά ιστορικές, κοινωνικές, πολιτικές και πολιτισμικές διαδικασίες (τις οποίες που θα σκιαγραφήσω εν συντομία εδώ), που ενεργοποιήθηκαν από την μυθοποιητική επεξεργασία που υπέστη και τη συμβολική σημασία που απέκτησε η ιστορική δράση των κατοίκων των περιοχών αυτών στην οικοδόμηση της ελληνικής εθνικής ταυτότητας και του εθνικού κράτους. Οι διαδικασίες αυτές έχουν προσδώσει συμβολική ισχύ αλλά και πραγματική εξουσία στις κοινότητες αυτές, καθιστώντας τις κάθε άλλο παρά πολιτικά αδύναμες ή περιθωριακές: είναι δε άμεσα συνδεδεμένες με την ανανεούμενη διαίωνηση της «παράδοσης» βίας και ανυποταξίας τους. Επιπρόσθετα όμως, οι διαδικασίες αυτές επηρέασαν σημαντικά τη διαμόρφωση και την υλοποίηση των κρατικών πολιτικών και πρακτικών, οι οποίες, αντί να εκφράζουν μια ενιαία πολιτική βούληση «εξημέρωσης» και καθυπόταξης των κοινοτήτων αυτών, διέπονταν από βαθιές αμφισημίες.

Λέκτορας Κοινωνικής Ανθρωπολογίας

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας

Λεωφόρος Συγγρού 136

TK 17671 Αθήνα

urastri@otenet.gr

Ομογένεια και πολιτική του ελληνικού κράτους: Αποεδαφοποίηση των ορίων του έθνους

Η ανακοίνωση αυτή θα εξετάσει τις πρόσφατες απόπειρες υπαγωγής διεσπαρμένων ανά την υφήλιο πληθυσμών που χαρακτηρίζονται ή αυτοπροσδιορίζονται ως ελληνικής καταγωγής στο «εθνικό σώμα» καθώς και την πολιτική ενσωμάτωσης των «ομογενών» που εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα κατά τη δεκαετία του 1990 ως συστατικά της επανοριοθέτησης του «έθνους» και της πολιτικής διαχείρισης της διαφοράς. Θα διερευνήσει την πολιτική των ελληνικών κυβερνήσεων έναντι της «ομογένειας» σε συνάρτηση με τους μετασχηματισμούς που ακολούθησαν το 1989 και τη σταδιακή εστίαση του πολιτικού και οικονομικού ενδιαφέροντος στα Βαλκάνια και την πρώην ΕΣΣΔ. Θα συσχετίσει τη μεταβαλλόμενη συχνότητα χρήσης συναφών της «ομογένειας» όρων στο δημόσιο λόγο και την επανασηματοδότησή τους με τη μείωση της σημασίας των γεωγραφικών συνόρων και την αυξανόμενη εμβέλεια εναλλακτικών τρόπων ύψωσης διαχωριστικών γραμμών και ορίων διεθνώς.

Η βία του πολέμου: Ελλάδα, 1941-1949

Η δεκαετία του 1940 υπήρξε μια περίοδος συγκρούσεων και βίας με δεκάδες χιλιάδες θύματα. Οι στρατιωτικές συγκρούσεις, τα αντίποινα, οι εκτελέσεις, η τρομοκρατία αποτελούν μερικές μόνο όψεις της βίας του πολέμου. Οι μορφές της βίας μάς προσφέρουν μια ιδιαίτερη οπτική γωνία για να μελετήσουμε το χαρακτήρα των συγκρούσεων, τους φορείς που ενεπλάκησαν και το ιδιαίτερο κοινωνικό-πολιτισμικό φορτίο των αντίστοιχων πρακτικών σε στενή συνάφεια πάντα με τη δεδομένη ιστορική συγκυρία. Αυτό εξηγεί και το έντονο ενδιαφέρον των τελευταίων ετών για τη μελέτη των εμφύλιων συγκρούσεων στην Ελλάδα κατά τη δεκαετία του 1940. Πολλές όμως από τις τρέχουσες απόπειρες ερμηνείας της βίας με βάση τους φορείς οδηγούν σε εύκολες σχηματοποιήσεις (σε «λευκή», «μαύρη» και «κόκκινη» βία) που παραβλέπουν τόσο τις αλλαγές στο ιστορικό πλαίσιο όσο και τις διαφοροποιήσεις που σημειώνονται στους ίδιους τους φορείς που πρωταγωνιστούν στις συγκρούσεις.

Στην προτεινόμενη ανακοίνωση εκκινώντας από τις δύο διαφορετικές ιστορικές περιόδους (Κατοχή και Εμφύλιος Πόλεμος) θα επιδιώξω να αναλύσω τις μορφές της βίας του πολέμου λαμβάνοντας υπόψη τη δυναμική και το χαρακτήρα της σύγκρουσης (π.χ. ανταρτοπόλεμος, σύγκρουση τακτικών στρατών) για να ερμηνεύσω τόσο τα χαρακτηριστικά των φορέων όσο και τις ιδιαίτερες πρακτικές που ακολούθησαν. Η ανακοίνωσή μου θα βασιστεί τόσο στην προγενέστερη μελέτη μου για τους πολιτικούς κρατούμενους στα χρόνια του Εμφυλίου όσο και στην τρέχουσα έρευνά μου για το Δημοκρατικό Στρατό Ελλάδας.

Κουλτούρες της ασφάλειας και οι ανασφάλειες των προσφύγων

Στα σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ελλάδα είναι μία από τις χώρες που έχουν υιοθετήσει τις πρακτικές της κράτησης, της απέλασης και της επαναπροώθησης των αιτούντων άσυλο που βρίσκονται εντός της επικράτειάς της. Ο φόβος για την εθνική και Ευρωπαϊκή ασφάλεια έχουν οδηγήσει στη λειτουργία των συστημάτων ασύλου που χαρακτηρίζονται από μία ανησυχητική τάση να γίνουν τα ανθρώπινα δικαιώματα δευτερεύουσας σημασίας. Η αυθαίρετη κράτηση, συμπεριλαμβανομένων και παιδιών, και η ιδιωτικοποίηση της κράτησης η οποία σε κάποιες χώρες έχει μετατραπεί σε βιομηχανία, αναιρούν την ίδια την έννοια του ασύλου. Η ανακοίνωση στηρίζεται στις μαρτυρίες ασυνόδευτων παιδιών, αιτούντων άσυλο, από το Ιράν και το Αφγανιστάν για να προσδιορίσει τα όρια των προτεραιοτήτων τους σε σχέση με τις πρακτικές ασύλου που βιώνουν στην Ελλάδα ως χώρα υποδοχής .

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών
Εγνατία 156
ΤΘ 1591, ΤΚ 54006 Θεσσαλονίκη
youtira@uom.gr

“Wiping out the Bulgar race”: Hatred, duty and national self-fashioning in the second Balkan War

In the late nineteenth and early twentieth centuries, a variety of commentators and actors stressed the malleability of social and political loyalties in Macedonia, where multilingualism was common, where Christians had all worshipped under the same authority until 1870, and where horizontal cleavages between town and country, or merchant, artisan or peasant, seemed more significant than vertical distinctions between nationalities, ethnic groups or, in the language of the time, races and peoples. The Second Balkan War, during which systematic violence was perpetrated at the command of the Greek state, marks a decisive tipping point. While descriptions of army conduct appear to conform to subsequent definitions of genocide, to make that case demands first that elites and ordinary soldiers thought in groupist terms, and second that their groupism was accurate, in that it allowed them to distinguish between appropriate and inappropriate targets of systemic violence. Close reading of the evidence for Greek atrocities, though, suggests that Greek soldiers charged with carrying out state policy remained ambivalent toward their allegedly sacred duty: the flickers of humanity their accounts preserve, overlooked in the historical record, provide critical perspective on the nature, origins and mechanics of stereotypical thinking, which served to identify “Bulgars” as sub- or inhuman others, and thereby to define those who shared that thinking as Greek. The case provides insight into the particular power of stereotypes in times of armed conflict, and the cumulative effect of conflict on regimes of knowledge-production, such that stereotypical thinking receives official sanction that proves hard to oppose.

Associate Professor of Anthropology
Brown University
Watson Institute for International Studies
Box 1970, Providence RI
USA
keith_brown@brown.edu

Geographies of loss: Property and lawfare in the New Cyprus

This paper addresses the ways in which property maps onto territory in local nationalist imaginings. In particular, the paper uses illustrations of village genealogies to show the central place of property in the construction of communal identities in Cyprus. Whether legends from a more distant past or stories of displacement and disruption, property is central to the ways in which Cypriots construct belonging in the island, both individual and communal. For almost thirty years after the 1974 division of the island, the question of property was suspended, awaiting a political solution to the island's division. But the sudden opening of the ceasefire line in 2003 brought the question of property and its role in communal identity again to the fore. The United Nations plan that failed at referendum in 2004 foundered largely on the issue of property; since its failure, lawsuits over property have divided the communities further. At the same time, and paradoxically, the opening of the ceasefire line fractured the strong link between identity and property by shaking many Cypriots' long-held belief that reunification would mean a return to the communal past. The paper links this fracturing to the development of "new" nationalisms by examining debates over the appeal to transnational legal mechanisms for solving the question of reparations.

Assistant Professor of Anthropology
George Mason University
Department of Sociology and Anthropology
4400 University Drive, MS 3G5 Fairfax, Virginia
rbryant@gmu.edu

Η ετερότητα ως απόχρωση της εθνικής ταυτότητας: Η οικοδόμηση της εβραϊκής ταυτότητας σε επίσημο λόγο και πρακτική στην ελληνική δημόσια ζωή

Από τη δεκαετία του 1990 και έπειτα, μπορεί κανείς να παρατηρήσει στην ελληνική δημόσια σφαίρα διαδικασίες κατά τις οποίες η Ελλάδα σταδιακά (και όχι πάντοτε προγραμματικά) υιοθετεί μια διαφορετική πολιτική διαχείρισης της ετερότητας – με την έννοια της εθνοτικής διαφοράς. Συγκεκριμένα πρόκειται για επίσημες ρητορικές και πρακτικές που καθιστούν «ορατή» την ετερότητα στο δημόσιο χώρο. Το γεγονός αυτό είναι άμεσα εξαρτώμενο από τις κοινωνικο-πολιτικές συγκυρίες, και από το αν πρόκειται για «ιστορικές» ή νέες ετερότητες. Η *εβραϊκή ταυτότητα/κουλτούρα/ιστορία* αποτελεί ένα τέτοιο παράδειγμα επικύρωσης της «ορατότητας», το οποίο, πρέπει να σημειώσει κανείς, δεν ισχύει μόνον για τον ελληνικό χώρο, αλλά και για τον υπόλοιπο ευρωπαϊκό (ΕΕ) κατά την ίδια χρονική στιγμή. Αποκτά επιστημονικό ενδιαφέρον, και πολιτική σημασία συνάμα, να ανιχνεύσει κανείς τη διαδικασία πραγματοποίησης αυτής της ορατότητας, δηλαδή την ανάδυση/οικοδόμηση της «Εβραϊκότητας» στη δημόσια σφαίρα στην Ελλάδα. Αυτό πραγματοποιείται σε χώρους όπως π.χ. η εκπαίδευση, η κατανάλωση, ή οι επίσημες πολιτικές πολιτισμού, όπου παρατηρούνται νεωτερισμοί όπως η επικύρωση της «πολιτισμικής ποικιλότητας», ή η επίσημη οικοδόμηση της μνήμης του Ολοκαυτώματος.

Είναι σημαντική η χαρτογράφηση της στιγμής αυτής για να αντιληφθούμε, όχι μόνο τους τρόπους διαχείρισης της εβραϊκής ετερότητας, αλλά κυρίως το τι καταχωρείται ως «ετερότητα» και με ποιες προϋποθέσεις, και συνάμα πώς, μέσα από την ανάδυση της εβραϊκότητας, η εθνική ταυτότητα αποκτά ένα δημόσιο πρόσωπο που καθίσταται αναγκαίο για ένταξη στην ιστορική στιγμή της «πολιτικής ορθότητας».

Η φλόγα, το φως, τα πυρά και τα πυροτεχνήματα: Σημαιολογικές μεταμορφώσεις της Ολυμπιακής φλόγας του 2004

Στην ανακοίνωση αυτή επιχειρείται η ανάδειξη ορισμένων όψεων της «κοινωνικής ζωής» της Ολυμπιακής φλόγας του 2004 και η διερεύνηση των σημαιολογικών μετασχηματισμών της από την αφή της με αρχαιοπρεπές τελετουργικό στην Άλιτ της Ολυμπίας, την περιφορά της ανά τον κόσμο από χέρι σε χέρι μιας μακράς αλυσίδας ανθρώπων, έως την ημέρα της σβέσης της στην τελετή Λήξης στην Αθήνα. Η Ολυμπιακή φλόγα κατά τη λαμπαδηδρομία της Αθήνας απέκτησε μια δική της δυναμική που της προσέδωσε χαρακτηριστικά «μεγάλης πρωταγωνίστριας», «αρχηγού-κράτους», «ταξιδιώτισσας ανά τον κόσμο», «προσώπου» που χαίρεται, λυπάται, συμμετέχει στα Ολυμπιακά τεκταινόμενα και προκαλεί δάκρυα, συγκίνηση, περηφάνεια, οργή ή κριτική για τα κακώς κείμενα. Η φλόγα ως «το φως της Ελλάδας-πατρίδας» που πραγματοποιεί το γύρο της υφελίου και εξακτινώνει όχι απλώς διεθνείς αξίες και ιδεώδη, αλλά και εθνικά μηνύματα και αιτήματα, ως φορέας προσωπικών ιστοριών, φαντασιώσεων και προσδοκιών ανθρώπων που εμβαπτίζουν την εικόνα τους στη λάμψη της δάδας ή προσαρτούν τη δική τους σε αυτή, καθίσταται πλούσια σε νοήματα και πυκνή σε αξίες που διασπρωματώνονται σε όλο τον κύκλο της ζωής της.

Λέκτορας Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Πάντειο Πανεπιστήμιο
Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Λεωφόρος Συγγρού 136
ΤΚ 17671 Αθήνα
eleana@yalouri.junglelink.co.uk

Ο Άλλος ως θέαμα. Χωρικές πολιτικές της διαφοράς και ανάπλαση στον Κεραμεικό και το Γκάζι

Η ανακοίνωση έχει ως αντικείμενο την συγκρότηση της διαφοράς με όρους χώρου σε μια περιοχή του κέντρου της Αθήνας η οποία περιλαμβάνει κυρίως τον Κεραμεικό / Μεταξουργείο και το Γκάζι. Οι γειτονιές αυτές οι οποίες θεωρούταν πριν λίγα χρόνια ως «υποβαθμισμένες», βρίσκονται σήμερα σε μια διαδικασία ανάπλασης (*gentri-fication*). Η διαδικασία αυτή συνδέεται άμεσα με την συνύπαρξη, συγκατοίκηση διαφορετικών –από άποψη κυρίως τάξης– ομάδων όπως μεσοαστών «διανοουμένων», μεταναστών και παλιότερων ελλήνων/χριστιανών κατοίκων. Η ανακοίνωση θα επικεντρωθεί στις διαμάχες και γενικότερα πολιτικές για τον χώρο στην περιοχή και κυρίως στην οικειοποίηση του χώρου από τους μεσοαστούς «διανοούμενους» και την χάραξη ορίων απέναντι στους «Άλλους» κατοίκους.

Επίκουρος Καθηγητής Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας
Κτίριο Μπίνειο
Φάωνος και Χαριλάου Τρικούπη
81100 Μυτιλήνη
kyiannako@sa.aegean.gr

Εξουσία, αστικός χώρος και συγκρότηση της δημόσιας σφαιράς στην ελληνική κοινωνία του 19ου αιώνα

Στο πλαίσιο του εκσυγχρονιστικού αφηγήματος η ελληνική ιστοριογραφία επιχείρησε να εξηγήσει το χαρακτήρα των κοινωνικών σχέσεων στην υπό συγκρότηση ελληνική κοινωνία μέσα από την έμφαση στη μελέτη του πολιτικού. Έτσι, οι πελατειακές σχέσεις και το σύστημα πατρωνίας θεωρήθηκαν το ερμηνευτικό κλειδί για την κατανόηση μιας κοινωνίας με περιορισμένη ανισότητα και προκαπιταλιστικές δομές σε σύγκριση με ένα ομοιογενές ευρωπαϊκό παράδειγμα νεωτερικότητας. Ωστόσο, η θέση περί αυτονομίας της πολιτικής από την οικονομική διαδικασία και η επικέντρωση στο ρόλο του κράτους ως του σημαντικότερου παράγοντα διαμόρφωσης οικονομικών και κοινωνικών σχέσεων οδήγησαν στη σημαντική υποβάθμιση τόσο της κοινωνικής ανισότητας και των πολιτικών της διαφοράς όσο και του δυναμισμού των τοπικών κοινωνιών σε μια περίοδο κατά την οποία η εθνική ενοποίηση ήταν υπό διαμόρφωση και το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο παρείχε αυξημένο περιθώριο πολιτικών πρωτοβουλιών στην δημοτική εξουσία.

Βασική υπόθεση εργασίας μου είναι ότι τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα στα αστικά κέντρα του ελληνικού βασιλείου συγκροτείται ένα νέο πλέγμα σχέσεων εξουσίας, με άξονες την τάξη και το φύλο και πεδίο αναφοράς τη διαχείριση και τον έλεγχο του δημόσιου χώρου. Η εισήγησή μου αφορά την εξέταση αυτών των νέων σχέσεων εξουσίας στην τοπική κοινωνία του Πειραιά, ο οποίος αναδεικνύεται τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα στη δεύτερη πληθυσμιακά πόλη της χώρας και στο κέντρο της εθνικής οικονομικής ζωής εξαιτίας της ανάπτυξης του εμπορίου, της βιομηχανίας και, από τα τέλη του αιώνα, της ναυτιλίας. Βασική αναλυτική κατηγορία της προσέγγισής μου αποτελεί η έννοια της δημόσιας σφαιράς σε σχέση με το τοπικό συμφραζόμενο. Στόχος μου είναι η αναζήτηση των κοινωνικών και πολιτισμικών συνθηκών γέννησης της έννοιας του «δημόσιου συμφέροντος», το λογοθετικό πλαίσιο εννοιολόγησής του και οι πρακτικές των εκφραστών του που είχαν στόχο την προάσπιση και επιβολή του.

Λέκτορας Ιστορίας
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας
Κτίριο Μπίνειο
Φάωνος και Χαριλάου Τρικούπη
81100 Μυτιλήνη
g.giannitsiotis@sa.aegean.gr

Από το παιδικό δωμάτιο στο μουσείο. Τα αθύρματα ως μνήμη και πολιτισμική κληρονομιά

Από τη στιγμή που τα αντικείμενα της καθημερινής ζωής του άμεσου ή του πιο μακρινού παρελθόντος δωρίζονται σε ένα μουσείο, μετατρέπονται σε εθνική κληρονομιά, συλλογική μνήμη. Πριν φτάσουν ωστόσο στις αποθήκες ή τις προθήκες του μουσείου έχουν διανύσει μια πορεία ως τμήματα μιας προσωπικής ή οικογενειακής συλλογής, ως φορείς σχέσεων και νοημάτων που αλλάζουν μαζί με τη ζωή των χρηστών και ιδιοκτητών τους. Η πορεία αυτή, και η σημασία των αντικειμένων μπορεί να συνδέεται με την πράξη της παράδοσης στο μουσείο «προς διαφύλαξη εις το διηνεκές» και επομένως η εξέταση των συνθηκών πραγματοποίησης μιας δωρεάς, μέσω της βιογραφικής προσέγγισης των αντικειμένων, μπορεί να φωτίσει ορισμένες όψεις της διαδικασίας κατασκευής της έννοιας της πολιτισμικής κληρονομιάς.

Στην περίπτωση των παιχνιδιών η συγκυρία της δωρεάς συνδέεται συχνά με το τέλος της παιδικής ηλικίας και την τελετουργική διάλυση της παιδικής συλλογής, ως συμβολικής πράξης διάβασης στην εφηβεία ή την ενηλικίωση. Ορισμένα παιχνίδια εξαιρούνται για διάφορους λόγους από την τελετουργική αποκοπή των νημάτων με την παιδική ηλικία, καθώς μετατρέπονται σε κειμήλια της παιδικότητας ή οικογενειακά κειμήλια που συνδέουν –μέσω της μεταβίβασης– περισσότερες γενιές και αποκτούν την ιδιότητα του μη αλλοτριώσιμου αγαθού, όπως έχει ορισθεί από την Annette Weiner. Η έννοια του μη αλλοτριώσιμου βρίσκεται και στην καρδιά του ορισμού των εθνικών ή τοπικών κειμηλίων που συλλέγουν, διαφυλάττουν, μελετούν και εκθέτουν τα μουσεία. Ακριβώς αυτή η μεταμόρφωση ορισμένων παιχνιδιών από εφήμερα αντικείμενα σε μη αλλοτριώσιμα σήματα των παιδικών χρόνων είναι που επιτρέπει εντέλει την ανάθεση της διαφύλαξης τους στο μουσείο, όπου επαναξιολογούνται και ανανοσηματοδοτούνται ως ιστορικά τεκμήρια του υλικού πολιτισμού τοπικών ή εθνικών παιδικών ηλικιών του παρελθόντος.

Μέσα από τη βιογραφική προσέγγιση ορισμένων δωρεών παιχνιδιών προς το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα η ανακοίνωση εστιάζει στους τρόπους που διαμορφώνεται η πολιτική του πολιτισμού από τα μουσεία θέτοντας τα παρακάτω ερωτήματα: Ποια αντικείμενα φτάνουν στο μουσείο και γιατί; Σε ποιο βαθμό συγκλίνουν ή αποκλίνουν τα νοήματα που προσδίδουν στα αντικείμενα οι χρήστες, ιδιοκτήτες και οι δωρητές τους με τα νοήματα που αποκτούν στο μουσείο; Πώς συντελούν οι δωρητές στην αναπαραγωγή επίσημων εκδοχών για τον πολιτισμό μέσα από την προσφορά αντικειμένων για τον εμπλουτισμό των μουσειακών συλλογών; Τέλος τίθενται γενικότερα ερωτήματα για τη συμμετοχή της κοινότητας στην οποία απευθύνονται τα λαογραφικά μουσεία στη διαμόρφωση πολιτικής για τον πολιτισμό.

Συνεργάτιδα

Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα

Βασ. Αλεξάνδρου 1

Ναύπλιο 21 100

cleogougoulis@yahoo.gr

Fixing national subjects in the 1920s Southern Balkans: Also an international practice

The post-war settlement agreed at Versailles in 1919 marked the definitive collapse of four major empires (Ottoman, Hapsburg, German and Russian). The architects of the new map of Europe vindicated the “nationality principle”, creating or altering states in the name of members of a nation. At the same time, according to the minorities’ treaties that the Allied Powers imposed on certain states and according to the League of Nations the presence of Others within was acknowledged. Whereas scholars have usually studied nation-building –that is, the establishment of regimes of similarity and difference adapted to the nation-state form– exclusively in terms of the national project, for post-imperial Balkan states, this was, in part, also an *international* practice. These states embarked on producing national subjects/citizens and addressing differences of “race, religion and language” within the context of a relationship of international “supervision”. Taking the case of the League of Nation’s supervision of the Greco-Bulgarian Reciprocal and Voluntary Emigration in the 1920s, I explore collaboration between international and national agents. These agents worked together in disambiguating the multi-stranded affiliations of certain not-yet-national subjects and inviting once-and-for-all commitments to their “real” and always singular nationality, in pursuit of homogeneous nation-states. Yet as the many problematic cases reveal, the implementation of the emigration programme only served to undermine the supposedly self-evident categories of “Bulgarian” and “Greek”.

Professor of Social Anthropology
University of Sussex
Department of Anthropology
Arts CC 124, Falmer
Brighton BN1 9SJ
j.cowan@sussex.ac.uk

Η μνήμη του παιδομαζώματος στην Ελληνοαμερικανική διασπορά

In this paper I draw on Maurice Halbwachs' concept of "collective memory" in order to show how the work of Nicholas Gage can be understood as a constitutive narrative through which the Greek-American Diaspora is able to construct and legitimate their identities as Greeks, as Greek-Americans, and also as Americans. In the best seller, *Eleni*, Gage describes his mother's death at the hands of the Communists during the Greek Civil War as a result of her efforts to save her son from the so-called pedomazoma. In the much less successful *A Place for Us*, he recounts his family's successful assimilation into American society and his decision to exhume his mother's remains from the village in Epiros, where they were originally buried, in order to rebury them in the United States. In this way Gage is able to establish his credentials and those of his family as "good" (anticommunist) Greeks, "good" (upwardly mobile) Greek-American immigrants, and therefore as "good" (loyal and patriotic) Americans.

Professor of Social Anthropology
Bates College
2 Andrews Rd.
Lewinston, Maine
USA
ldanforth@bates.edu

Ευρωπαϊκά Προγράμματα για τον «πολιτισμό» και πολιτικές τεχνολογίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ένας από τους τρόπους με τους οποίους η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδιώκει τη δημιουργία μιας ενωμένης Ευρώπης είναι η επιχορήγηση προγραμμάτων για τον πολιτισμό που υλοποιούνται σε τοπικό επίπεδο. Αυτά τα επιχορηγούμενα προγράμματα για τον πολιτισμό ως θεμέλιο λίθοι της ευρωπαϊκοποίησης εμπεριέχουν το όραμα και την ουσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατά συνέπεια μια από τις κατευθύνσεις για την ανθρωπολογική μελέτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι και αυτή των πολιτικών της και των προγραμμάτων της, καθώς μέσα από αυτά προωθείται και υλοποιείται τόσο η ευρωπαϊκή ενοποίηση, όσο και η ίδια η ύπαρξη της. Η ανάλυση αυτή θα επικεντρωθεί στην διαδικτυακή αναπαράσταση του προγράμματος «EuroMed Heritage» με την έμφαση που θέτει στην περιοχή και την έννοια της Μεσογείου για να διατυπώσει ευρύτερα ερωτήματα για τις νοσηματοδοτήσεις και τις συνολικότερες πολιτικές που διεκδικεί η ΕΕ μέσα απ' αυτά τα προγράμματα για τον εαυτό της. Μέσα από τη συγκεκριμένη ανάλυση αναδεικνύεται ότι αυτά τα προγράμματα ως μορφές πολιτικής διαχείρισης αποτελούν τεχνολογίες κυβερνητικότητας.

Λέκτορας Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Αργοναυτών και Φιλελλήνων
TK 38221 Βόλος
eldelt@uth.gr

Being political: “Daily life” in western Thrace

This paper will present some of the ways in which the domain of the political is experienced by minority members in the town of Komotini in western Thrace. While much has been said about how the debate between the Greek and Turkish states about the identification of the minority as Turkish has impacted on local perceptions of “insiders” and “outsiders”, the ways in which political discourse enters the domestic domain has been analysed to a lesser extent. The paper will thus seek to address this gap, and in doing so bring together the politics of research, the politics of statehood and the politics of friendship in Thrace. In a wider frame, the paper will also question the notion of the “ordinary” in anthropology and particularly in relation to the ethnography of nationalism.

Ελληνικός εθνικισμός και αντιδυτικός λόγος κατά τον 19ο αιώνα

Στην ανακοίνωση παρουσιάζεται μια υπόθεση εργασίας σχετικά με μια διπλή μετάφραση δυτικών λόγων στα συμφραζόμενα της «καθ'ημάς Ανατολής».

Ο ελληνικός εθνικισμός διαμόρφωσε την πολιτική του ατζέντα στη βάση της προβολής του «εκπολιτιστικού» ρόλου του ελληνικού έθνους στην Ανατολή, αναδεικνύοντας μια σειρά απο «ελλείμματα» που έπρεπε να καλυφθούν. Οικειοποιήθηκε, επομένως, το εκπολιτιστικό αφήγημα της δυτικής νεωτερικότητας στο σύνολο του. Οι πρακτικές προς αυτή την κατεύθυνση, σχολεία, εκπαίδευση κλ.π, υιοθετήθηκαν τόσο από το ελληνικό κράτος όσο και από τις ελληνορθόδοξες κοινότητες της οθωμανικής επικράτειας. Την ίδια στιγμή, ωστόσο, ο ελληνικός εθνικός λόγος παράγει μια απόσταση από την Δύση, που εμφανίζεται συχνά ως πηγή απειλών και κινδύνων για το νεοσύστατο έθνος. Η υπόθεση που προτείνω είναι ότι η αντίφαση αυτή ήταν προϊόν του τρόπου με τον οποίο ο ελληνικός εθνικός λόγος συγκάλυψε όχι μόνο τον νεωτερικό του χαρακτήρα αλλά και την δυτική του προέλευση.

Αναπληρωτής Καθηγητής Ιστορίας
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας
Κτίριο Μπίναιο
Φάωνος και Χαριλάου Τρικούπη
81100 Μυτιλήνη
harexe@sa.aegean.gr

The personal and the political: Contextualizing violence in Nineteenth Century Greece

In studying violence, criminologists, historians and anthropologists have usually adopted one of two approaches. The first concentrates on interpersonal violence, while the second focuses on violence that took place in the context of political activities, such as uprisings or rebellions. Over the last twenty years, there has been an explosion of scholarship on interpersonal violence. Quantitatively, we now have a very clear picture of how the rates of homicide and lethal assaults varied across much of the globe over the last two hundred years. Qualitatively, we now have a much more fully developed understanding of the social causes and performative manifestations of interpersonal violence. Simultaneously, sparked by both contemporary events and intellectual trends, the study of popular unrest and resistance, often in the context of anti-imperialism, has flourished. And violence, of course, was almost always an integral part of resistance. Studies of both forms of behaviors show that they were highly ritualized and rooted in a specific set of masculine ethical beliefs. Curiously, however, scholars have rarely studied the intersection and connections between these two discourses on violence – the personal and the political. Using the example of the Ionian Islands during the nineteenth century, this paper examines the form, content, symbols, and poetics of both political and personal violence. The islands provide an excellent venue for such a study because through much of the nineteenth century they manifested high levels of both political unrest and interpersonal violence and because the archival sources from the islands are so plentiful as to allow us to analyze violence in depth.

Professor of Anthropology
University of California
Department of History
San Diego
9500 Gilman Drive MC 0104
La Jolla, California, USA
tgallant@yorku.ca

Reading pregnancy in Greece: The rhetorical production of maternal and fetal selves

In contemporary Greece, as in many other parts of the world, pregnancy guidebooks have become important adjuncts to prenatal visits, offering women detailed biological information and instructions on nearly every aspect of pregnancy and birth. To successfully undertake and complete the project of pregnancy, these guides presume that women need tutoring on how to participate in pregnancy and continuous self-monitoring to make sure they are properly following instructions. Cross-cultural comparison reveals, however, that despite their aura of scientific objectivity, these texts are inevitably embedded in and reflect the cultural politics of gender and reproduction of the societies that produce them. Thus, at the same time as they offer “universal” biomedical lessons, they also implicitly serve as reproductive technologies that convey culturally and historically specific understandings of the pregnant body and of women’s responsibilities as future mothers.

Over the course of a larger ethnographic project on the medicalization of reproduction conducted on the island of Rhodes, I became aware of the extent to which Rhodian women consulted guides during their pregnancies. By 2000, nearly every woman I spoke with had consulted at least one guide. The text most frequently mentioned was the best-selling *Birth is Love*, the only guidebook to date written by a Greek. This paper examines the ways in which motherhood, fetuses and pregnancy are visually and textually represented in *Birth is Love*. Through a brief comparison with the most popular North American guides, it also seeks to show how the rhetorical strategies deployed throughout the text derive their persuasive force from distinctive historical and political discourses on gender, risk, maternity, and nation.

Professor of Anthropology
Rice University
Department of Anthropology
GEO PO Box 1892
Houston, TX 77251-1892, USA
[nia@rice.edu](mailto:enia@rice.edu)

Memories of the future: Retracing exchanges across fragments of the Greek-Albanian and Greek-Turkish borders – a preliminary note

When borders that have been strongly controlled for decades begin to soften, memories of previous times that the borders were easily crossed often resurface. As people and goods begin to circulate more regularly, snatches of stories and histories, memories and stereotypes –about past relations, about large and small events that had fashioned the borders, about people’s own connections or separations between the two sides– circulate along with the people who travel across to go about their business. This paper explores how these histories and memories inform how people imagine what might happen next, and thus help to shape the ongoing process of generating the border afresh: what might be reiterated, what could be refashioned and what might remain apparently unchanged. The paper is based on ethnographic research carried out in the 1990s on the Greek-Albanian border in Epirus, and pilot research carried out in 2007 on the Greek-Turkish border between Mytilene and Ayvalik in the Aegean.

Professor of Anthropology
University of Manchester
School of Social Sciences
Roscoe Building
Oxford Road, Manchester
M13 9PL
sarah.green@manchester.ac.uk

Εθνικισμός, ουσιοκρατία και η ανατρεπτική λογική της πολιτισμικής οικειότητας

Πολλοί παρατηρητές θεωρούν την Ελλάδα μια χαρακτηριστική περίπτωση «βαλκανικού εθνικισμού», αγνοώντας προφανώς την άκρως ουσιοκρατική φόρτιση μιας τέτοιας εκτίμησης. Ωστόσο, καθώς η Ελλάδα, που γεννήθηκε πριν από τις άλλες χώρες που ύψωσαν τη σημαία της ανεξαρτησίας ανάμεσα στα συντρίμια της καταρρεούσης Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, κατέληξε μέλος-όμηρος της αντίθετης παράταξης του Ψυχρού Πολέμου προς εκείνη που εγκλώβισε τα υπόλοιπα βαλκανικά κράτη, δεν θα έπρεπε να μας εκπλήξει η παρουσία έντονων διαφορών, όπως όμως και κάποιων ομοιοτήτων, μεταξύ των μορφών, της εξέλιξης, και των σε τοπικό επίπεδο επιπτώσεων των αντίστοιχων εθνικιστικών ιδεολογιών, οι οποίες, εξάλλου, παρουσιάζουν πολλά σημεία παραλληλισμού αλλά και διαφοροποίησης σε σύγκριση με άλλες γειτονικές χώρες καθώς και με μακρινές χώρες (π.χ. Ταϊλάνδη, Αιθιοπία, Νεπάλ) που υπέστησαν ανάλογες διαδικασίες αφομοίωσης στις πολιτισμικές κατευθύνσεις που υπαγόρευσαν οι κυρίαρχες αποικιοκρατικές Δυνάμεις. Μια από τις ενδεχόμενες κοινές επιπτώσεις των έξωθεν επιδράσεων, αισθητή σε όλες τις χώρες αυτές, ήταν η παραγωγή ενός αυστηρά ουσιοκρατικού λόγου, του οποίου, ωστόσο, οι χρήσεις λαμβάνουν ποικιλόμορφες διαστάσεις ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες και με τη συγκεκριμένη ιστορική στιγμή.

Στην ανακοίνωση αυτή εξετάζω τις έντονες διαφορές μεταξύ του επίσημου «εθνικού» λόγου και της έμπρακτης στάσης των σημερινών Ελλήνων, αναλύοντας τα φαινόμενα αυτά και κάτω από το πρίσμα της σύγκρισης με τις άλλες σχετικές μ'αυτή περιπτώσεις, απέναντι στη διαφορετικότητα και στις εναλλακτικές επιλογές τρόπων ζωής και κοινωνικού ύφους. Συμπαράβαλλω μ'αυτές, επιπλέον, το διάλογο περί «γηγενών» και «ξένων» ανθρωπολόγων, για να εκτιμήσω το βαθμό στον οποίο η ανθρωπολογία –τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό– κατορθώνει να υπερβαίνει τον ασφυκτικό κλοιό της ουσιοκρατικής λογικής. Πέραν τούτου, επιδιώκω με την παρουσίαση αυτή να εκτιμήσω πόσο η άμυνα του χώρου της πολιτισμικής οικειότητας (ενός πρότυπου δηλαδή που ανέπτυξα αρχικά με σαφή έμπνευση την ελληνική περίπτωση) επηρεάζει η ακόμα προσδιορίζει τις αντίστοιχες ερευνητικές επιλογές των ανθρωπολόγων, των λαογράφων, και των ιστορικών.

Απώτερος θεωρητικός σκοπός της ανακοίνωσης, τέλος, είναι να αναπτύξω μια πιο εποικοδομητική, σε σύγκριση με ορισμένες προγενέστερες προσπάθειες, παραλλαγή του «αναστοχασμού», η οποία αποβλέπει στην ενσωμάτωση της ιστορικής εμπειρίας στην εκτίμηση των σχέσεων μεταξύ της παραγωγής θεωρητικού λόγου περί διαφορετικότητας αφενός και προσωπικής αλλά και πολιτισμικής και ιδεολογικής τοποθέτησης του ανθρωπολόγου αφετέρου. Δεν είναι μια απλή συγκυρία, νομίζω, ότι η αναθεώρηση της ετερότητας από Έλληνες ανθρωπολόγους συμπίπτει χρονολογικά, όχι μόνο με σημαντικές αλλαγές στο χώρο της δημο-

γραφίας και της πολιτικής συνείδησης, αλλά και με τη δημιουργία μεθοδολογικών και θεωρητικών εργαλείων που επιτρέπουν στον απ' έξω παρατηρητή, ιδιαίτερα, να εκτιμήσει αναλυτικότερα και με διαρκώς αυξανόμενη σαφήνεια τη πολυπλοκότητα του φαινομένου –των φαινομένων;– που λέγεται (λέγονται;) «εθνικισμός» στην Ελλάδα.

Professor of Anthropology
Harvard University
Department of Anthropology
William James Hall
33 Kirkland St.
Cambridge, MA 02138
herzfeld@wjh.harvard.edu

«Πρωτοβουλίες που κάνουν τη διαφορά»: Μουσικά φεστιβάλ, «αυθεντικότητα» και «πλαστικό» στα ελληνο-αλβανικά σύνορα

Η έννοια της «αυθεντικότητας» έχει αναδειχθεί σε σημαντική πολιτισμική κατηγορία στα πλαίσια της νεωτερικότητας (βλ. ενδεικτικά Bayart 1996, Handler 1986, Herzfeld 2004, Heynen 2006), αλλά πολύ συχνά γίνεται αντικείμενο έντονης κριτικής εξαιτίας κυρίως της ασάφειάς της. Εκκινώντας εθνογραφικά από την περίπτωση του Φεστιβάλ Πολυφωνικού Τραγουδιού που πραγματοποιείται τα τελευταία χρόνια στην ελληνο-αλβανική μεθόριο, η παρούσα ανακοίνωση επιχειρεί να διερευνήσει τη δυναμική μιας σειράς νέων μορφών «αυθεντικότητας» προσδίδοντας έμφαση στον τρόπο που ο λόγος περί «αυθεντικότητας» διαπλέκεται με αυτόν για τον «πολιτισμό», τη «φύση» και την «αισθητική απόλαυση», αποτελώντας αφορμή μιας σειράς «παρεμβάσεων» και «πρωτοβουλιών», και εν τέλει συγκροτώντας σημαντική «τεχνολογία» οριακότητας.

Λέκτορας Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
ΤΕΙ Αρτας
Γραμματεία Τμήματος Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής
Γ. Μάτσου και Κ. Αιτωλού
47100 Αρτα
cissy_theo@hotmail.com

Indigeneity and historical consciousness: Comparing Greek imagination with others

In terms of the disciplinary classification of knowledge, the anthropology of modern Greece has developed as part of the sub-fields of European and Mediterranean Anthropology. This particular compartmentalisation encourages analytical comparison within the wider European or Mediterranean neighbourhood, but not necessarily further beyond. For this reason direct comparison of the Greek historical consciousness with that of the ethnic groups Eric Wolf called “the people without history” is less common. I see this compartmentalisation as a limiting factor that constrains the anthropology of modern Greece and its appeal to related disciplines. Furthermore, I see the lack of direct communication between the Anthropology of Europe and the anthropology of the developing world as representing a double (crypto-evolutionist) standard of analysis. It is based on the idea that European history belongs to a higher order of complexity, not directly comparable with the transient histories of “smaller”, “tribal”, “marginalised” groups. Following this widely established way of thinking, a great majority of the anthropologists concerned with indigenous identities have excluded from their discussions European histories and cultural traditions. In a similar manner they appear reluctant to re-examine and put in perspective their own indigenous identity, thus reserving “indigeneity” as an analytical construct only suitable for discussing the identity of others. I argue that the implicit ethnocentrism of this tendency deprives anthropological analysis of new possibilities.

The modern Greeks, like many (less-privileged) ethnic groups (or “people without history”), invest, with comparable persuasion, in their indigenous identity. This is broadly conceived in essentialist terms and supported by competitive claims to an authentic and original culture. While in everyday conversation the causality of historical events is enthusiastically debated, most local actors in Greece will hesitate to challenge the main threads that sustain the master-narrative of Greek ethnohistory, such as for example, the myth of the 400 year long Ottoman yoke, or the connection of Greek identity with ancient Greece and Europe. In this paper, drawing upon my work in Greece and Panama I will attempt to problematise some widely unchallenged notions of cultural authenticity that form an integral part of Greek national consciousness.

Lecturer in Social Anthropology
University of Bristol
Department of Archaeology and Anthropology
12 Woodland Road
Bristol BS8 1UQ, UK
d.theodossopoulos@bristol.ac.uk

National politics and the illusions of patronage

Compared to the anthropology of both Italy and Spain, national or party politics do not appear to have featured greatly in ethnographies of Greece except, perhaps, within the context of recent writings on ethnicity. Kinship and patronage, by contrast, have been standard topics. Given the highly politicized nature of Greek society for at least the last century, this is a surprising omission and one that does little justice to the intensity of political debate even in the once remote rural enclaves within which anthropologists of Greece traditionally worked. This paper reanalyses an account of village elections on the island of Meganisi in the early 1980s, which I previously described in terms of local kinship networks and local patronage ties, in an attempt to redress the balance and to make clearer the ways in which national party politics entered into village life.

Professor of Anthropology
University of Kent
Faculty of Social Sciences
Department of Anthropology
Marlowe Building
Canterbury Kent
CT2 7NR
F.P.R.Just@kent.ac.uk

The effectiveness of stigma: The production of suffering at ethnopolitical boundaries

The difficulties former child-exiles from the Greek Civil War have confronted returning to Greece and their natal border-zone communities make visible the devastating effects of macrolevel regimes of ethnopolitical stigmatization on the personal lives of former exiles and on the collective dynamics of social life at political boundaries. In these comments I discuss the role of the state in the destruction of social legitimacy and the impact of social delegitimation on life and locality at political boundaries in Greece. Consistent rejection and contingent inclusion by the state play out directly –but over the course of years– on the bodies and psyches of persons and in the collective construction of place. Focusing on the reflections of one former exile I examine the experiences that have formed his life-in-place as it is now in the 2000s.

Professor of Anthropology
Haverford College
Department of Anthropology
Roberts Hall
370 Lancaster Avenue
Haverford PA 19041
lhart@haverford.edu

Αντιπραγματισμός και πολιτική: Σχόλια σε μια περίπτωση, όπως αυτή εντοπίζεται στο «Χρονικό των Σερρών»

Στο *Χρονικό των Σερρών* γραμμένο από έναν κατώτερο κληρικό, τον Παπασυναδινό, κατά τον 17ο αιώνα απαντάται η αφήγηση ενός γνωστού και από άλλες πηγές ιστορικού περιστατικού: το λείψανο της Αγίας Παρασκευής της Νέας ανταλλάσσεται μεταξύ του Πατριάρχη και του ηγεμόνα της Μολδαβίας Βασίλειου. Προκειμένου να επιτύχει την εκχώρηση του λειψάνου, ο μεν ηγεμόνας προσφέρεται να κυβερνήσει την *Μεγάλην Εκκλησίαν* (δηλαδή το Πατριαρχείο) *κάποιον τίποτες*, ο δε Πατριάρχης και οι αρχιερείς εξισώνουν αυτό το *τίποτες* με την αποπληρωμή όλου του χρέους της *Μεγάλης Εκκλησίας*. Θεωρώ ότι η συγκεκριμένη μορφή ανταλλαγής, που παραπέμπει στην προβληματική του αντιπραγματισμού, επιτρέπει να παρακολουθήσουμε τον τρόπο που κατασκευάζεται πολιτισμικά η αξία ενός ορισμένου, ειδικού έστω, αντικειμένου, διαδικασία άμεσα πολιτική, αν δεχτεί κανείς, συμφωνώντας με τον Appadurai, ότι ο όρος «πολιτικός» σηματοδοτεί τις σχέσεις, τις παραδοχές και τις αντιπαλότητες που συνδέονται με την έννοια της εξουσίας.

Γαμήλιες διεκδικήσεις: Ορατές πολιτικές, αθέατες παραδοχές

Τα τελευταία χρόνια η αναγνώριση του πολιτικού γάμου σε ζευγάρια ίδιου φύλου αποτελεί μία από τις σημαντικότερες διεκδικήσεις του συνόλου σχεδόν των ομοφυλόφιλων οργανώσεων στην Ελλάδα. Το σύνθημα «Πες το ναι!» ήταν κυρίαρχο στο Φεστιβάλ Υπερηφάνειας που διοργανώθηκε στην Αθήνα τον Ιούνιο του 2007, ενώ στις πρόσφατες δημοτικές και βουλευτικές εκλογές τα πολιτικά κόμματα κλήθηκαν από τις λεσβιακές και gay οργανώσεις να πάρουν σαφή θέση πάνω στο ζήτημα. Σε συνθήκες οι οποίες προσομοιάζουν εκείνες που οδήγησαν στην αποδοχή των φεμινιστικών διεκδικήσεων στη δεκαετία του 1980 ο θόρυβος που προκαλείται από τη θεσμοποίηση των πολιτικών διεκδικήσεων, την αναφορά στην ανάγκη μεταρρυθμίσεων λόγω της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την πρόσδεση σε κρατικές πολιτικές φαίνεται να «καλύπτει» έναν διαφορετικό λόγο που αρθρώνεται από μικρότερες λεσβιακές, gay και queer ομάδες ο οποίος επισημαίνει αθέατους πολιτικούς κινδύνους, αναρωτιέται για τις παραδοχές που εμφωλεύουν σε αυτές τις διεκδικήσεις και υπενθυμίζει ότι οι πολιτικές του κράτους «αγνοούν και πολεμούν πληθώρα επιθυμιών, κοινωνικών σχέσεων και πρακτικών του βίου». Με αναφορά στα παραπάνω η ανακοίνωση επικεντρώνεται στη συζήτηση για τους σεξουαλικούς προσδιορισμούς της έννοιας του πολίτη και την εγκαθίδρυση μιας ετεροκανονικότητας που συγκροτείται αυτή τη φορά με άξονα την αποκλειστική, θεσμικά αναγνωρισμένη, δυαδική σχέση.

Λέκτορας Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας
Κτίριο Μπίνειο
Φάωρος και Χαριλάου Τρικούπη
81100 Μυτιλήνη
vkantsa@sa.aegean.gr

Revisiting nationalism: Politics, biopolitics and the war on nature

The ecological peculiarities we have experience lately are unintended consequences of the intellectual, scientific and political patterns of modernity. This paper aspires to discuss nationalism as a cultural mechanism at the service of man's scientific quest and domination over nature. As a major force and a by-product of the political project of modernity, nationalism appropriated designated landscapes and allowed their transformation into polluted environments. Through a strong alliance between state and industry, the pure and the pristine have mutated into the polluted and the contaminated. The paper will focus on the narratives of modernity, chemical agriculture and environmental pollution in Greek Macedonia, in general, and in Assiros in particular. It will discuss how our past emphasis on national politics and identity, overshadowed early local concerns for environmental pollution, illness and death. The mantle of nationalism can be held accountable for the miasmatic geographies that modernity created, threatening the nations with pollution and the vulnerable bodies of its citizens with dreadful diseases and ailments, such as cancer.

Associate Professor of Anthropology
Wellesley College
Anthropology Department
Pendleton East, Room 331
Wellesley, MA 02481
akarakasidou@wellesley.edu

Palestinian nationalism, violence and the search for the ordinary

Recent critical work on Palestinian nationalism has treated violence as the central problem in need of explanation, understanding or analysis. However, this paper argues that there is a danger of over-determining violence, and ignoring one of the central features of the current Israel-Palestinian conflict, namely that for most Palestinians the second intifada has been marked by boredom, frustration and attempts to live what passes for ordinary lives. A focus on the violence of national conflict means that we are analytically well equipped to understand why people resort to arms, but not so well able to understand why some do not. As a result we cannot account for the relationship between relative participation and non-participation that has given the second intifada its particular shape. The paper therefore turns the normal question that is asked about the Palestinian nationalism, namely why have Palestinians participated in violence, on its head, to ask why most have not. Many Palestinians seek to live what passes for ordinary lives, both as a way of providing for family responsibilities and as a political refusal to prevent the Israeli occupation from disrupting their aspirations. As such the paper explores the ethnographic meanings and implications of the mundane and boring in the midst of political conflict, and roots them in the broader distribution of violence and political representation that mark the region. It concludes through an exploration of the wider implications for the study of nationalist conflict.

Lecturer in Social Anthropology
University of Edinburgh
School of Social and Political Studies
Room 208: Adam Ferguson Building
George Square
Edinburgh EH9 9LL
Toby.Kelly@ed.ac.uk

Κράτος, κοινωνία, εξουσία. Επανεξετάζοντας τις θεωρητικές προσεγγίσεις

Η εισήγηση επιχειρεί μια κριτική επισκόπηση των θεωρητικών κατευθύνσεων που άσκησαν ιδιαίτερη επιρροή στη μελέτη του νεότερου ελληνικού κράτους, της ελληνικής κοινωνίας και των πολιτικών δυνάμεων και θεσμών. Η εν λόγω παρουσίαση γίνεται με αναφορές στις θεματικές ενότητες και στα συγκεκριμένα αντικείμενα που προσέλκυσαν το ενδιαφέρον της έρευνας. Παρά τις επί μέρους αναφορές σε τμήματα της βιβλιογραφίας, το εύρος του θέματος δεν επιτρέπει τη διεξοδική παρουσίαση και συζήτηση συγκεκριμένων μελετών και συγγραφέων. Στόχος του εγχειρήματος είναι να αναδειχθούν οι θεωρητικές ορίζουσες της μελέτης της ελληνικής κοινωνίας και πολιτικής, να ανιχνευθούν οι σύγχρονες τάσεις και να καταγραφούν ελλείψεις και προβλήματα.

Καθηγητής Συγκριτικής Πολιτικής
Πανεπιστήμιο Αθηνών
Σχολή Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης
Τομέας Πολιτικής Επιστήμης
Ομήρου 19
10672 Αθήνα
clyrin@cc.uoa.gr

«Η Ελλάδα δεν τελειώνει στη Φλώρινα αλλά αρχίζει από 'κει»: Κυρίαρχοι λόγοι, αμφίσημες πρακτικές και αντιμαχόμενοι εθνικισμοί στη δυτική Μακεδονία

Η επιβολή ολοκληρωτικών εθνικών ιδεολογιών υπήρξε, ήδη, από τα τέλη του 19ου, και μέχρι και τις μέρες μας, μια συχνή πρακτική στην ιστορική πορεία της περιοχής Φλώρινας. Στα σύγχρονα χρόνια, και μετά την πτώση του κομμουνισμού το 1990, στο νέο σκηνικό εθνικών ανταγωνισμών που δημιουργήθηκε στην περιοχή της Φλώρινας, η κυρίαρχη ελληνική εθνική ιδεολογία, η οποία προάσπιζε την ελληνικότητα της περιοχής, αμφισβητήθηκε από μια εκδοχή μακεδονικής εθνικής ιδεολογίας, η οποία, προσπάθησε να αναδείξει την ύπαρξη μακεδονικής εθνικής συνείδησης σε μέρος του πληθυσμού. Τα τελευταία χρόνια έχει προστεθεί και ένα τρίτο είδος εθνικιστικού λόγου, με το οποίο οι κάτοικοι της Φλώρινας έρχονται σε επαφή καθημερινά περνώντας τα σύνορα και μεταβαίνοντας για τουριστικούς και επαγγελματικούς σκοπούς στην ΠΓΔΜ. Πρόκειται για λόγο ο οποίος εκπορεύεται από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς και δεν απορρίπτει ούτε ανταγωνίζεται την ελληνική εθνική ταυτότητα αλλά προάγει την επικοινωνία, την καλή γειτονία και συνύπαρξη, καθώς και την ανταλλαγή μέσα από το καθημερινό πέρασμα των συνόρων.

Η παρούσα ανακοίνωση εστιάζει στο άτομο ως δρων υποκείμενο και, σκιαγραφώντας το σύγχρονο πολιτικό και κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο της περιοχής Φλώρινας, εξετάζει εκδοχές των παραπάνω εθνικιστικών λόγων, όπως αυτές βιώνονται και εκφράζονται, τόσο σε καθημερινές συνθήκες, όσο και σε πιο εξαιρετικές περιστάσεις της ιδιωτικής και δημόσιας κοινωνικής ζωής. Πιο συγκεκριμένα, διερευνώνται οι ρητορικές και οι πρακτικές με τις οποίες τα άτομα αναπαράγουν και επαναδιαμορφώνουν τους κυρίαρχους εθνικιστικούς λόγους, κατασκευάζουν εκ νέου τις δικές τους εκδοχές της εθνικής ταυτότητας, ή αποστασιοποιούνται από αυτές. Πρόκειται για διαφορετικές εμπειρίες μέσα από τις οποίες βιώνονται τα προτάγματα του εθνικιστικού λόγου, και οι οποίες, συχνά, άλλοτε υποστηρίζουν και άλλοτε αμφισβητούν ή αντικρούουν την «επίσημη» εκδοχή, τέμνουν, τόσο κάθετα όσο και οριζόντια, τις θεωρούμενες κυρίαρχες στην περιοχή κοινωνικές και συλλογικές ταυτότητες και, τελικά, αναδεικνύουν «αντιφατικές» και «αποκλίνουσες», από την οπτική των εθνικισμών, συμπεριφορές.

Λέκτορας Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας (Φλώρινα)
Γραμματεία Τμήματος Βαλκανικών Σπουδών
3ο χλμ. Εθνικής οδού Φλώρινας- Νίκης
TK 43100, Φλώρινα
ioannis.manos@gmail.com

Chios “mastiha”: A story of politics and the negotiation of tradition

The story of Chios mastiha is one of politics –political practices, institutions and the negotiation of heritage– as much as it is one of economics – commodities, markets and trade networks. In this paper I trace the political implications of the role and function of the Union of the Mastic Growers Cooperatives of Chios in the post-World War II period: its paternalistic practices and the contestations and conflicts ensuing from its local operations. In the context of unraveling the Union’s recent involvement in the transformation of mastiha from an indigenous commodity to a postindustrial one, I examine the mastiha-related cultural economy dynamics from the viewpoint of newly emerging interests, conflicts and contestations. Using this brief historical account, I explore the different meanings attributed to “tradition” in the past and today, the authorization of “tradition”, as well as the issue of what “tradition” authorizes under present day conditions.

Επίκουρη Καθηγήτρια Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας
Κτίριο Μπίνειο
Φάωνος και Χαριλάου Τρικούπη
81100 Μυτιλήνη
v.moutafi@sa.aegean.gr

Η φιλανθρωπία ως κηδεμονία

Με βάση δεδομένα που αφορούν το πεδίο της φιλανθρωπίας και του εθελοντισμού θα προσπαθήσω να υποστηρίξω ότι η προτεραιότητα στην ανάδειξη τομών, α-συνεχειών και διαφορών συμβάλλει στην αποσιώπηση των διαδικασιών και των λόγων μέσω των οποίων τα άτομα και οι φορείς που εμπλέκονται στο χώρο αυτό προσλαμβάνουν, συγκροτούν ή ανακαλύπτουν οικουμενικές αξίες και συνθήκες οι οποίες τους επιτρέπουν να διεκδικούν ομοιότητες μεταξύ τους, με παλιότερα πρότυπα και εναλλακτικές εκδοχές «υποστήριξης» προς τους φτωχούς, με τους ίδιους τους φτωχούς καθώς και με εκπροσώπους του «κράτους» ή της «κοινωνίας». Πιο συγκεκριμένα, θα εστιάσω σε ορισμένες διαχρονικές και δια-τοπικές όψεις της πολύσημης μεταφοράς των φτωχών αποδεκτών φιλανθρωπικής ή / και εθελοντικής βοήθειας ως μικρών παιδιών ως εκφράσεις της πολύ ευρύτερης τάσης σύμφωνα με την οποία οι σχέσεις εξουσίας αναπαρίστανται και νομιμοποιούνται μέσω της υπαγωγής τους σε πρότυπα συγγένειας τα οποία παραπέμπουν σε «φυσικές», «οικουμενικές» κατηγορίες και «αιώνιες» αξίες.

Επίκουρη Καθηγήτρια Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας
Κτίριο Φιλοσοφικής Σχολής
Τομέας Νεότερης και Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας και Λαογραφίας
TK 54124 Θεσσαλονίκη
abak@hist.auth.gr

Η εμφύλη βία ως επιτέλεση

Η ανακοίνωση θα εστιάσει στην εμφύλια βία ως «ολικό κοινωνικό γεγονός» εστιάζοντας ιδιαίτερα στον επιτελεστικό χαρακτήρα της. Θα εξετάσει μερικές από τις θεωρητικές προσεγγίσεις της βίας που προτάθηκαν στο χώρο της ανθρωπολογίας όσον αφορά το δυαδικό της χαρακτήρα (πρακτικό και συμβολικό), τη νομιμοποίηση και τη λογοδοσία. Θα αντλήσει από παραδείγματα του διεθνούς χώρου, αλλά κυρίως από πρακτικές βίας που έχουν καταγραφεί κατά τη διάρκεια του ελληνικού εμφύλιου (ομαδικοί βιασμοί, κομμένα κεφάλια, έκθεση πτωμάτων). Τέλος θα εξετάσει ένα φαινόμενο που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μια «δεύτερη ζωή» της επιτελεστικής εμφύλιας βίας μέσα από τις πρακτικές μνήμης διασπορικών κοινοτήτων μνήμης οι οποίες έχουν ως σημείο αναφοράς τον ελληνικό εμφύλιο.

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Αργοναυτών και Φιλελλήνων
TK 38221 Βόλος
riboush@uth.gr

Περί ληξιαρχικών πράξεων και άλλων τινών: Ταυτότητα, νομική υπόσταση και συγγενικές σχέσεις στις εγγραφές του ληξιαρχείου

Τα στοιχεία που συνθέτουν την ταυτότητα κάθε πολίτη, την νομική του/της υπόσταση καθώς και τις μεταβαλλόμενες συγγενικές σχέσεις που τον/την αφορούν από τη γέννηση έως τον θάνατο, πρέπει σύμφωνα με τον νόμο να δηλώνονται και να εγγράφονται στο ληξιαρχείο. Οι εγγραφές αυτές καθιστούν τα άτομα ορατά και άρα υπαρκτά για την πολιτεία και το κράτος. Παρόλο που η διαδικασία αυτή φαίνεται καταρχήν να είναι μια ουδέτερη και αντικειμενική καταγραφή σε ένα αρχείο των ανθρωπίνων σχέσεων και υποστάσεων σε μια συγκεκριμένη κοινωνία, η πραγματικότητα είναι πολύ πιο σύνθετη και καθόλου ουδέτερη. Οι πολίτες στην ελληνική κοινωνία φαίνεται να έχουν διαχρονικά μια δυναμική σχέση με τη νομοθεσία «περί ληξιαρχικών πράξεων». Το τι δηλώνουν και πότε το δηλώνουν, αποτελεί μέρος μιας στρατηγικής διαχείρισης της ύπαρξής τους και των σχέσεών τους τόσο με το ίδιο το κράτος, όσο και με τους συγγενείς τους.

Η διερεύνηση των παραπάνω υποθέσεων στηρίζεται σε επιτόπια έρευνα που έγινε στα τέλη της δεκαετίας του '90 ανάμεσα στους υπαλλήλους του Ληξιαρχείου Θεσσαλονίκης στα πλαίσια μιας ευρύτερης μελέτης για την υιοθεσία στην Ελλάδα.

Το δικαίωμα στον τόπο: Διαμάχες για τα όρια της πνευματικής ιδιοκτησίας του τραγουδιού στην ορεινή Νάξο

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90, πρόσωπα και φορείς συλλογικής έκφρασης των χωριών της ορεινής Νάξου ενεπλάκησαν σε διαμάχες, που συχνά υπήρξαν έντονες, με επίκεντρο τον τοπικό «πολιτισμό» και τα όριά του. Σε αυτές τις διαμάχες, κεντρική θέση κατέλαβε το ζήτημα της πνευματικής ιδιοκτησίας της μουσικής και στιχουργικής «κληρονομιάς» των χωριών ως συλλογικών υποκειμένων. Στην ανακοίνωση αυτή, εξετάζω ορισμένες όψεις αυτών των αντιπαραθέσεων, εστιάζοντας ιδιαίτερα στις πολιτικές διαστάσεις τους και, ειδικότερα, στη συνάφειά τους με σημαντικά πολιτικά ζητήματα της περιόδου, όπως η δράση των τοπικών συλλόγων στα χωριά και το σχέδιο «Ιωάννης Καποδίστριας» για τη συνένωση των κοινοτήτων των χωριών σε ευρείς διακοινοτικούς δήμους.

Επίκουρος Καθηγητής Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας
Κτίριο Μπίνειο
Φάωνος και Χαριλάου Τρικούπη
81100 Μυτιλήνη
ppanopou@sa.aegean.gr

**Ο θεσμός των αδελφοποιήσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ελλάδα:
Η πολιτική διαχείριση της «διαφοράς» και των διαφορών της**

Οι αδελφοποιήσεις πόλεων, κοινοτήτων, σχολείων και άλλων φορέων είναι ένας παγκόσμιος μεταπολεμικός, ειρηνευτικός θεσμός («Όχι πια πόλεμος») που προωθήθηκε συστηματικά, μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, κυρίως στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η οικονομική υποστήριξη των χιλιάδων εκατοντάδων αδελφοποιήσεων εκ μέρους της Ε.Ε. στοχεύει στην «ενεργοποίηση» των «λαών της Ευρώπης» σε «τοπικό επίπεδο», και την αλληλοκατανόηση των μεταξύ τους «πολιτισμικών διαφορών». Υποστηρίζεται ότι, μέσω των «πολιτιστικών και οικονομικών ανταλλαγών», οι πολίτες θα «μάθουν να αισθάνονται Ευρωπαίοι» και θα συμβάλουν στη δημιουργία μιας «νέας ευρωπαϊκής ταυτότητας που οι ρίζες της θα βρίσκονται στις τοπικές κοινωνίες».

Το γεγονός, ωστόσο, ότι οι αδελφοποιήσεις αφορούν αποκλειστικά τα νυν και υποψήφια κράτη μέλη της Ε.Ε. –λόγω της «κοινής [ιστορικής] προέλευσής» τους και του «κοινού πεπρωμένου» τους– αποκαλύπτει τον αντιφατικό χαρακτήρα του ίδιου του θεσμού και του πολιτικού περιβάλλοντος στο οποίο έχει καθιερωθεί: παρά τον «γεφυρωτικό» τους χαρακτήρα, οι αδελφοποιήσεις αποκλείουν τα κράτη ή «λαούς» που θεωρούνται εκτός των ορίων-συνόρων της «Ευρωπαϊκής Οικογένειας», και εμμέσως αναπαράγουν έως και αναζωπυρώνουν τις διαφοροποιητικές ταξινομήσεις-διακρίσεις μεταξύ «ημών» και του «Άλλου» που έχουν προκληθεί στο εσωτερικό όλων των ευρωπαϊκών κρατών μελών εξαιτίας της μεταναστευτικής πολιτικής τους. Εκ πρώτης όψεως, επομένως, στις ενδο-ευρωπαϊκές αδελφοποιήσεις, η «[πολιτισμική] διαφορά» νοείται και γίνεται ανεκτή μόνον ως *παραλλαγή του Ίδιου*: ως πολικότητα ή πολλαπλότητα και ποικιλομορφία («πολυπολιτισμικότητα») που αναπτύσσεται στον παρουσιαζόμενο ως ομογενή και, κατά τα άλλα, κενό χωρόχρονο (την «κοινή προέλευση» και το «κοινό πεπρωμένο») της ευρωπαϊκής ολότητας – ή ολοποιητικής «οικογένειας».

Παρόλα αυτά, όπως θα φανεί από την εθνογραφική μελέτη της ελληνικής περίπτωσης, οι αδελφοποιήσεις συνιστούν μια μορφή «soft diplomacy» απολύτως εκτεθειμένης στη «διαφορά» με την έννοια του δύσκολα ή του μη ταξινομήσιμου, αυτού δηλαδή που η οριοθέτησή του τελεί συνεχώς υπό διαπραγμάτευση και που συνήθως (ετερο) προσδιορίζεται ως «διαφορετικό» με την έννοια του «παράφω-νου»: απευθύνεται όχι μόνο σε «[διαφορετικούς]λαούς» που είναι «ντόπιοι/εντοπίσιμοι» αλλά που για χάρη της Ε.Ε. οφείλουν να μετακινούνται («Europe on the move» είναι το κυρίαρχο σλόγκαν), αλλά κυρίως σε «αδιαφοροποίητες» κατηγορίες πολιτών όπως «παιδιά» ή «γυναίκοπαιδα» και «νέους» ή και «ηλικιωμένους». Επί πλέον, η υλοποίηση των αδελφοποιήσεων, ενώ συνήθως αποκλείει τους ταξινομημένους ως «ξένους» –«μη Ευρωπαίους»–, μπορεί κάλλιστα για λόγους συμφέροντος να τους συμπεριλάβει ή «προσθέσει» στη λίστα των συναλλασσόμενων αδελφοποιητών. Τέλος, η ίδια η επαφή μεταξύ των αδελφοποιητών μπορεί

42 κάλλιστα να ξεκινήσει με την καθησυχαστική αίσθηση ότι «είμαστε όμοιοι, αλλά όχι ακριβώς» (άρα είμαστε μεν διαφορετικοί αλλά μάλλον ανώτεροι), αλλά να καταλήξει στην απρόβλεπτη και επώδυνη επίγνωση ότι είμαστε Ίδιοι και Άλλοι (εμπεριέχουμε εξίσου το «άλλο» στο εσωτερικό μας). Οι πολλαπλές, μη ελέγξιμες «παραφωνίες» που αναδύονται κατά την υλοποίηση των αδελφοποιήσεων έχουν ήδη προβληματίσει τους αξιωματούχους της Ε.Ε.: η αλλαγή τίτλου του νέου 5-ετούς προγράμματος (2007-13) από «η Ευρώπη των πολιτών» σε «η Ευρώπη για τους πολίτες» δεν είναι τυχαία. Οι Ιδρυτές Πατέρες της Ε.Ε. έχουν ήδη σκεφτεί πώς θα συμμαζέψουν τις «παραφωνίες» και τους «παράφωνους». Οι τρόποι είναι αναγνωρίσιμοι, ο βαθμός όμως στον οποίο θα το επιτύχουν παραμένει άγνωστος.

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Πάντειο Πανεπιστήμιο
Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Λεωφόρος Συγγρού 136
ΤΚ 17671 Αθήνα
epapag@panteion.gr

Η βία της οπτικοποίησης: Τεχνολογικά μέσα και ξένα σώματα στη σύγχρονη Ελλάδα

Η ανακοίνωση αυτή εξετάζει τη θεαματοποίηση της βίας που ασκείται πάνω σε ξένα σώματα στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία. Στην παρουσίαση αυτή θα αντλήσω από δυο διαφορετικές θεωρητικές συζητήσεις: η μία αφορά την ανάδυση στην παγκοσμιοποιημένη, μετα-αποικιακή Ευρώπη των μεταναστών ως σώματα πάνω στα οποία η κυριαρχία των κρατών «επιτελείται»: αυτή η θεαματοποίηση της «γυμνής ζωής» τη στιγμή του εξευτελισμού ή εξόντωσης της, ειρωνικά, κάνει αυτά τα τρωτά υποκείμενα και το βασανισμό τους ορατά. Η δεύτερη γραμμή ανάλυσης προέρχεται από σπουδές των νέων τεχνολογιών και των μίντια που διευρύνουν τη βίαια χρήση των τεχνολογιών οπτικής καταγραφής, επιτήρησης, και ηδονοβλεψίας (καθώς και της αναπαραγωγής και ηλεκτρονικής προώθησης) στο πλαίσιο της διασκέδασης, της τέχνης αλλά και του εξουσιαστικού βλέμματος του κράτους πρόνοιας, της αστυνομίας, της ιατρικής και της πολεμικής μηχανής.

Στην ανακοίνωση αυτή θα χρησιμοποιήσω ως κεντρικό παράδειγμα τη «ζωντανή» τηλεοπτική κάλυψη της εξόντωσης του Αλβανού «λεοφορειοπειρατή», Φλαμούρ Πίσιλι, στο Ελμπασάν της Αλβανίας από Αλβανούς αστυνομικούς το 1999. Θα μιλήσω επίσης και για δυο πιο πρόσφατα θεαματικά κρούσματα οπτικής βίας με θύματα μετανάστες: τις τηλεοπτικές αναμεταδόσεις του βιντεοσκοπημένου «βιασμού της Αμαρύνθου» και του βιντεοσκοπημένου ξυλοδαρμού μεταναστών «πορτοφολάδων» στο αστυνομικό τμήμα της Ομοιοίας.

Λέκτορας Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Αρχοναυτών και Φιλελλήνων
TK 38221 Βόλος
nyni@hol.gr

Μετεπαναστατικά πάθη: Πολιτικές αντιπαραθέσεις, κρατικές βλέψεις και η παραγωγή του ελληνο-οθωμανικού ορίου

Η επίσημη οριοθέτηση της Ελληνικής επικράτειας ως προς την Οθωμανική υπήρξε μια μακροχρόνια, αντιφατική διαδικασία, η οποία ολοκληρώθηκε θεσμικά μόλις το 1855, με την ελληνο-οθωμανική εμπορική συνθήκη του Κάνλιτσα. Κατά τη διάρκεια της μακράς διαπραγματεύσεως υπήρξαν πολλές κρίσεις και πισωγυρίσματα, τόσο στο θεσμικό επίπεδο (όπως η τελική απόρριψη από την ελληνική πλευρά της συμφωνίας την οποία είχε πετύχει ως πληρεξούσιος υπουργός στην Κωνσταντινούπολη ο Κωνσταντίνος Ζωγράφος το 1840 λόγω των μεγάλων λαϊκών αντιδράσεων), όσο και στο κοινωνικο-πολιτικό (όπως οι πολλαπλές συνοριακές κρίσεις, «στάσεις» και «εξεγέρσεις» στους ελληνόφωνους πληθυσμούς της Αυτοκρατορίας).

Στην παρούσα ανακοίνωση επιχειρώ να προσεγγίσω τις παραπάνω διεργασίες «από τα κάτω» και υπό το πρίσμα ορισμένων τοπικών περιστατικών που παράγουν τα υλικά με τα οποία οικοδομείται ο ελληνικός αλυτρωτισμός. Ειδικότερα εστιάζω στο ρευστό μετεπαναστατικό μεταίχμιο ανάμεσα στα δύο κράτη για να παρακολουθήσω τη «σταδιοδρομία» και τους συνακόλουθους μετασχηματισμούς ενός συμβάντος, μιας αμφίσημης εξέγερσης που συμβαίνει στο Οθωμανικό Αϊβαλί (Κυδωνιές) το 1842, καθώς αυτό διαθλάται σε τρία διαφορετικά συμφραζόμενα: τοπικό, κρατικό και δια-κρατικό. Έτσι σχολιάζω, *πρώτον*, πώς μια σύνθετη, νοηματικά ρευστή, κοινωνικο-πολιτική διαμάχη για θέματα φορολογίας ανάμεσα σε διαφορετικές κατηγορίες χριστιανών –η έκφραση της οποίας γίνεται δυνατή λόγω της πρώτων μεταρρυθμίσεων στις δομές της πολιτικής συγκρότησης και τοπικής φορολόγησης τις οποίες επιφέρει το Διάταγμα του Ροδοκηπίου το 1839– μετασχηματίζεται σε εθνική κινητοποίηση καθώς η διεξαγωγή της μεταφέρεται στο επίπεδο του ελληνικού κυρίως τύπου στη συγκυρία της Σεπτεμβριανής Επανάστασης του 1843. Και, *δεύτερον*, πώς τα παραπάνω περιστατικά συμβάλλουν στην πολιτικοποίηση του καθεστώτος προξενικής προστασίας και στην πληρέστερη ένταξη της κοινωνικής διαμαρτυρίας στην σφαίρα της διακρατικής διαπραγματεύσεως.

Καθηγητής Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
 Πανεπιστήμιο Αιγαίου
 Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας
 Κτίριο Μπίνειο
 Φάωνος και Χαριλάου Τρικούπη
 81100 Μυτιλήνη
epapat@aegean.gr

Οι πολιτικές του «εθελοντισμού»: «Νέος εθελοντισμός» και σχέσεις πατρωνίας*

Στο πλαίσιο του «νέου εθελοντισμού» –ο οποίος τοποθετείται ως σημαντική όψη της «κοινωνίας των πολιτών»– η απαγόρευση του δώρου, ιδιαίτερα με τη μορφή υλικών προσφορών, καθίσταται κεντρική. Οι λόγοι για τον «εθελοντισμό» φαίνονται να αντλούν το περιεχόμενό τους από μία συγκεκριμένη ανάγνωση του δώρου ως γενεσιουργού σχέσεων ανισότητας και εξάρτησης.

Η ανακοίνωση αποτελεί μέρος μιας εθνογραφίας της «κοινωνίας των πολιτών». Σκοπό έχει να παρουσιάσει τους αντιφατικούς και συγκρουόμενους λόγους και να ερμηνεύσει το «πρόβλημα του δώρου» και των σχέσεων πατρωνίας στο πλαίσιο του «νέου εθελοντισμού». Παρουσιάζεται η περίπτωση της εθελοντικής εργασίας με πρόσφυγες σε μια μη κυβερνητική οργάνωση στην Αθήνα. Οι αριστεροί εθελοντές-μέλη της οργάνωσης προβαίνουν σε μια κριτική απέναντι στην πατρωνία στο εσωτερικό ενός λόγου που αντιδιαστέλλει την πατρωνία ως εξάρτηση απέναντι σε άλλες σχέσεις που δεν έχουν εξαρτησιακό περιεχόμενο και είναι ισότιμες. Στην πράξη, ωστόσο, το δώρο αναδεικνύεται κεντρικό στην κοινωνικότητα με τον «άλλο». Οι εθελοντές διαμορφώνουν σχέσεις προστασίας και πατρωνίας με τους πρόσφυγες, γεγονός που προκαλεί τριγμούς και έντονο προβληματισμό στο εσωτερικό της οργάνωσης.

* Η ανακοίνωση βασίζεται σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε κατά τη διδακτορική διατριβή. Η διατριβή χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του προγράμματος «Ηρόκλειτος», κατά 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και κατά 25% από Εθνικούς Πόρους (ΕΠΕΑΕΚ II)

Υποψήφια διδάκτορας Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας
Κτίριο Μπίναιο
Φάωνος και Χαριλάου Τρικούπη
81100 Μυτιλήνη
k.rozakou@sa.aegean.gr

Όταν ο χορός αντιστέκεται: Ενσώματη γνώση και πολιτισμικές στρατηγικές στην Ανατολική Μακεδονία

Στην ορεινή περιοχή της Ανατολικής Μακεδονίας που εκτείνεται κατά μήκος των ελληνοβουλγαρικών συνόρων, ανάμεσα στο Στρυμόνα και το Νέστο, κατοικούν σήμερα άνθρωποι που προσδιορίζονται ως *ντόπιοι* και *πρόσφυγες* αντίστοιχα. Οι κατηγορίες αυτές αποτελούν επινοήσεις αντιστικτικού χαρακτήρα που προέκυψαν από τη συνάντηση των πληθυσμών μετά τη χάραξη των εθνικών συνόρων και τις ανταλλαγές των πρώτων δεκαετιών του 20ού αιώνα.

Το πολιτισμικό παρόν, που αποκρυσταλλώνεται ως «παράδοση» με όρους εθνικούς και με κριτήρια γεωγραφικά, προβάλλεται από τις κοινότητες και αντιμετωπίζεται, τόσο σε τοπικό όσο και σε υπεριοπικό επίπεδο, ως «δεδομένο» και «αυτονόητο» και συχνά ως «αντιπροσωπευτικό» μιας φαντασιακής «Μακεδονικότητας» και, επομένως, «ελληνικότητας». Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, το *ντόπιο* και το *πρόσφυγικό* στοιχείο λειτουργούν άλλοτε συμπληρωματικά και άλλοτε ανταγωνιστικά και, συγχρόνως, συνομιλούν, υπό όρους, με το εθνικό.

Ωστόσο, η διερεύνηση πολιτισμικών πρακτικών των *ντόπιων* και των *προσφύγων* όπως ο χορός, η μουσική και το τραγούδι, εισηγείται ότι οι πρακτικές αυτές δεν είναι, ούτε ήταν σε βάθος χρόνου, τόσο «δεδομένες» και «αυτονόητες». Συνδέονται με τη δυναμική διαδικασία ταυτοποίησης των ανθρώπων τόσο σήμερα όσο και στο πρόσφατο παρελθόν. Δεν αποτελούν πολιτισμικό υλικό που εμπεριέχεται σε παγιωμένες ομάδες αλλά αποτελούν όψεις διαμόρφωσης και αναδιαμόρφωσης ορίων μεταξύ ανθρώπων. Τόσο η μορφή όσο και το περιεχόμενό τους είναι αποτέλεσμα μετασηματισμών που ακολούθησαν πολιτικές του ελληνικού έθνους-κράτους που στόχευαν στην κατοχύρωση της ομοιογένειας σαν προϋπόθεση της συνοχής. Υιοθετήθηκαν σε μια συγκεκριμένη ιστορική στιγμή, τόσο από τα πάνω όσο και από τα κάτω, ως στρατηγικές διαπραγμάτευσης της εξουσίας και συνεχίζουν σ' ένα βαθμό να λειτουργούν με αυτόν τον τρόπο ενώ συνεχίζουν, συγχρόνως, να μετασηματίζονται μέσα σ' ένα πλαίσιο που διαμορφώνεται από τοπικές, εθνικές και διεθνείς συνθήκες.

Η ανακοίνωση εστιάζει στη σχέση του χορού των *ντόπιων* με το τραγούδι τόσο στη σλαβική όσο και στην ελληνική γλώσσα. Η σχέση αυτή, που καθορίζεται από τη διαδικασία μετάφρασης των στίχων, αναδεικνύει αντιφάσεις που κυμαίνονται από τη συνειδητή προσπάθεια ένταξης ως τη συνειδητή ή υποσυνείδητη αντίσταση και φωτίζει εσωτερικές διαφοροποιήσεις μεταξύ *ντόπιων* είτε σε επίπεδο ατόμων είτε σε επίπεδο συλλογικότητων. Η διερεύνησή της, λοιπόν, συμβάλλει, αφ' ενός, στην αποδόμηση του σημερινού «αυτονόητου» και, αφ' ετέρου, στην κατανόηση της πολιτικής διάστασης ορισμένων σύγχρονων μουσικών και χορευτικών πρακτικών καθώς και γεωγραφικών προσδιορισμών και πληθυσμιακών ταξινόμησεων.

Recognition is a three-way process: Exhumation and recovery of missing persons in Cyprus

The process of exhumation has recently received increasing attention by anthropologists. For example, Victoria Stanford notes: “as an exhumation begins, the site of a mass grave containing the remains of massacre victims (often the actual site of the massacre, as well) becomes a community space for local healing and a site for the reconstruction of larger social relations” (2003: 17), and in her work she examines exhumations “as the process of the excavation of memory and retaking of public space” (ibid: 17). In this paper based upon fieldwork in Cyprus, I examine exhumation in its cognitive, emotional, and structural dimensions. First, the paper shows how exhumations involve the witnessing of the claims by the marginal against official power, and is therefore a site for the vindication of subaltern memory against official history. Second, from the perspective of the mourners, forensic exhumations of missing persons who died as a result of mass violence holds very different prospects to more “normal” exhumations as in secondary burials. Because the missing person’s death had neither been witnessed by the mourner, nor properly buried by her, the forensic exhumation will initially represent itself to the mourner as an attempted recovery of a lost person, of an uncontaminated, perfect, loved whole, sustained by memories of the person as alive – in short, as the recovery of the lost object. Yet at the very point of potential disclosure and recovery through the forensic exhumation, the missing person is revealed as dead, alien, unfamiliar, and “unrecognizable” – with profound emotive and cognitive implications, and where *loss* has ultimately to be recognized as *absence*. Forensic exhumations thus do not correspond to Hertzian paradigms. Whilst the purpose of “Hertzian” mortuary ritual exhumations is to *complete* the process of dispatching the person to the underworld, and to *finalise* the mourning process, in forensic exhumations the aim by contrast is to *commence* the process of giving the deceased a proper burial as a named, identifiable individual, to *return* him to the world of the living in order to finally dispatch him through the proper mortuary rituals which he never obtained, and thus to *commence* the grieving process. The two forms of exhumation are thus diametrically different. For this reason, whilst conventional mortuary exhumations *de-individuate* through *depersonalisation*, forensic exhumations *re-individuate* through *personalization* of the *depersonalized* (bones, etc). Consequently, the trauma of recognition is both vitiated (and paradoxically sometimes semi-deferred) by the identification procedures attendant to exhumation.

The period between the forensic exhumation and the burial is thus a particularly cognitively and emotionally dramatic period for mourners. This period can be characterised as an extended scene of recognition, where the recognized, the recognizer, and the recognized-to undergo profound transformations. Following some insights from Aristotle on the dramatic, transformative potential of scenes of

48 recognition, and Lacan's triangular notion of desire, the paper traces how mourners undergo epiphanies of disclosure (such as through dreams, intuitions, "predestined" co-incidences, etc), that enable them not just recover their lost ones and begin the process of contesting official depictions of reality, but also to recover their selves – though not with the functional optimism suggested by the key anthropological theories of death and mourning.

Reader in Anthropology
Durham University
Old Elvet
43 Durham DH1 3HN, UK
paul.sant-cassia@durham.ac.uk

Εκκλησία και «Κοινωνία των Πολιτών» στα Βαλκάνια: Η ισχύς της διπλής διαμεσολάβησης

Στις κυρίαρχες σήμερα νεο-τοκβιλιανές θεωρήσεις της «κοινωνίας των πολιτών» (civil society) ο ρόλος που επιφυλάσσεται στην Εκκλησία δεν είναι ασφαλώς αυτός του προνομιακού συνομιλητή του κρατικού μηχανισμού αλλά ενός νομικού προσώπου «ιδιωτικού δικαίου», το οποίο όμως δεν περιθωριοποιείται αναγκαστικά στον χώρο του ιδιωτικού (η θρησκευτική συνείδηση ως ατομική επιλογή) αλλά εν δυνάμει μπορεί να συμμετέχει ως ενεργό υποκείμενο στη διαμόρφωσή της. Ως γνωστόν στο χώρο της Α και ΝΑ Ευρώπης ιστορικά η Εκκλησία όχι μόνο συμμετείχε ενεργά στη διαμόρφωση του αστικού κράτους μετασχηματιζόμενη σε έναν από τους πιο ισχυρούς μηχανισμούς του αλλά συνετέλεσε και στη διαδικασία διαμόρφωσης «εθνικών συνειδήσεων» με συνέπεια να συμβάλλει σε έναν κατακερματισμό της «χριστιανικής οικουμένης» – κατακερματισμό που σίγουρα η Καθολική Δύση κατάφερε να αντιμετωπίσει σε μεγάλο βαθμό, παρά τις αντίρροπες κινήσεις των διαφόρων εκδοχών της Προτεσταντικής Μεταρρύθμισης. Το ερώτημα ωστόσο που παραμένει ανοικτό είναι το εξής: η «μονοπωλιακή» θέση την οποία κατέχουν ως κρατικοί μηχανισμοί οι Ορθόδοξες Εκκλησίες στη ΝΑ Ευρώπη έχει συμβάλλει στις διαδικασίες εκκοσμίκευσης και αστικού εκσυγχρονισμού ή μήπως αποτέλεσε ανασταλτικό παράγοντα για την έλευση της νεωτερικότητας; Η παρούσα εργασία προσπαθεί να απαντήσει στο ερώτημα αυτό επικεντρώνοντας όχι μόνο στην προνομιακή σχέση των Εκκλησιών αυτών με το κράτος, αλλά κυρίως στην ηγεμονική θέση που κατάφεραν να διατηρήσουν στο πεδίο διαχείρισης υποθέσεων αστικού δικαίου πριν και μετά τη διάλυση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Indigenous archaeologies and the Greek state

It is well known that at the dawn of independence local people throughout the Greek-speaking area thought of the Ancient Greeks as a race of giants, not necessarily as their own ancestors. Ancient monuments were their own saleable property, sometimes broken up for building materials or used to make lime (*asvésti*). In many cases, however, the monuments were incorporated into particular local worldviews and held to be sacred protectors of local prosperity and safeguarded for that reason. On Kythnos a local priest placed an ancient statue in his home, and censed it alongside his icons. Christian ideas mediated the understanding of the past. Greek independence and the rise of Hellenism as national ideology necessitated the taming of this Romiosyni and the re-education of Greek citizens.

This paper studies events that took place in mountain Naxos during the 1830s. Humble shepherds in the vicinity of the village of Kóronos began to see dreams directing them to dig up a buried icon of the Panagía in a remote mountainside named Argokoíli. After numerous men and women had had this dream over a period of five years, and after sporadic excavations, three icons were unearthed in 1836. The Panagía Argokoiliótissa was immediately hailed as a wonder-working icon and thus began an annual pilgrimage to the site that continues to this day. Government and Church authorities were not pleased, however, because these activities broke new laws of the Greek state. Whereas on Tinos, a decade earlier, the local people had been free to dream of icons and excavate them, this was now, strictly speaking, an illegal activity. Prompted by the police, Bishop Gavriíl of Paros and Naxos, formerly bishop of Tinos, ordered the villagers to desist from their “demon-inspired fantasies”. When this did not halt the proliferation of dreams, the authorities confiscated the icons and locked them in a tamper-proof box stored in the *ieró* of the Metropolitan church in the port town of Naxos.

Recently our understanding of these events has been considerably expanded by the release of archival records from the Holy Synod of Greece. This paper explores this historical episode to illuminate how Orthodox villagers experienced the transition from Ottoman *millet* to rule by Bavarian regency. Hellenizing views of the past shaped state legislation and squelched traditional Orthodox practices. The episode reveals a moment of conjuncture (in the sense offered by Marshall Sahlins in his *Islands of History*) during which popular modes of thinking about the land, buried objects and history collided with state views, which integrated emergent international ideas about archaeology and historicism.

Reader in Anthropology
University College London
Department of Anthropology
14 Taviton Street
London WC1H 0BW
UK
c.stewart@ucl.ac.uk

The politics of cooking knowledge and its transmission

Knowledge of cooking skills, techniques and recipes is imagined to ideally travel seamlessly “from generation to generation”. Alternatively, it is seen as a fixed object, lost to the present, as the younger generation has abandoned “tradition” in pursuit of surface values. This paper questions these views in examining the complex ways that cooking knowledge has been passed from mother to daughter or granddaughter on the island of Kalymnos, and the intra-family power struggles implicit in such transmission or lack of transmission. In the matrilineal and matrilineal setting of Kalymnos, female power and control over valued resources leads to family alliances between mothers, daughters and granddaughters. However, ethnographically underexplored are the competitions and tensions between mothers and daughters as mothers protect and hoard knowledge of socially valued skills as a way to preserve their centrality within the family. In the past daughters have had to seek knowledge through horizontal ties with friends and neighbors. Now, with the spread and democratization of cooking knowledge through television and other media, new resources come into play while at the same time larger sociopolitical shifts in Greek society lead to a simultaneous devaluing and folkloricization of traditional knowledge and skills.

Associate Professor of Anthropology
University of Southern Illinois
Department of Anthropology
3538 Faner Hall
Mailcode 4502
Carbondale, IL 62901- 4502
dsutton@siu.edu

Πελαταιακές σχέσεις και νέες μορφές πολιτικής συμμετοχής: Μία δύσκολη συμβίωση

Η κρατούσα γνώμη στη βιβλιογραφία για την κοινωνία πολιτών στην Ελλάδα μετά τη μεταπολίτευση του 1974 είναι ότι η κοινωνία αυτή είναι ατροφική, ενώ ταυτόχρονα το κράτος είναι επίσης αδύναμο ειδικά σε ό,τι αφορά την εφαρμογή των εκάστοτε μέτρων δημόσιας πολιτικής. Η κοινωνία πολιτών είναι ατροφική εξαιτίας της διείσδυσης των δικτύων πατρωνίας και της μεταφοράς του ανταγωνισμού των κομμάτων στο εσωτερικό των μη κρατικών συλλογικών φορέων και της εξάρτησης των εν λόγω φορέων (π.χ., των συνδικάτων, ορισμένων ΜΚΟ) από τα κόμματα και το κεντρικό κράτος. Ωστόσο, το δίπολο «αδύναμη κοινωνία πολιτών/αδύναμο κράτος» έχει αμφισβητηθεί, εξαιτίας της παρουσίας ισχυρών θυλάκων της κοινωνίας πολιτών στη μεταπολιτευτική Ελλάδα, ενώ αντίστοιχες αμφισβητήσεις υπάρχουν και για τον πελαταιακό χαρακτήρα των πολιτικών κομμάτων στο νεοελληνικό κράτος κατά τον 19ο αιώνα και στις αρχές του 20ού αιώνα. Σήμερα παρατηρούνται εξάρσεις κοινωνικών κινημάτων, δράσεις ισχυρών ομάδων πίεσης, περιοδικές τοπικές υπερ-κομματικές κινητοποιήσεις αγροτών ή άλλων κοινωνικών στρωμάτων και ομάδων, κάποια ανάπτυξη του εθελοντισμού και πλήθος άτυπων συσσωματώσεων (δικτύων και συλλογικών πρωτοβουλιών), που ως μορφές πολιτικής συμμετοχής δεν διοχετεύονται μέσα από τα «κανάλια» της παραδοσιακής πατρωνίας. Ο προβληματισμός σχετικά με την κρατούσα γνώμη έχει επεκταθεί και στο θεωρητικό επίπεδο, καθώς έχει προταθεί η αντικατάσταση της κυρίαρχης Τοκβιλλιανής προσέγγισης από μια Γκραμισιανή προσέγγιση. Εν τέλει, ενώ η πολιτική πατρωνία ίσως δεν έχει υποχωρήσει σημαντικά, είναι πιο ακριβής μια πιο διαφοροποιημένη εικόνα της ελληνικής κοινωνίας πολιτών, με αδύναμες αλλά και ισχυρές όψεις, καθώς και ένα εύρος δυνατοτήτων πολιτικής συμμετοχής που δεν μπορεί να ερμηνευθεί μέσα από τον παραδοσιακό «φακό» της ανάλυσης των πελαταιακών σχέσεων.

Επίκουρος Καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης
Πανεπιστήμιο Αθηνών
Σχολή Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης
Τομέας Πολιτικής Επιστήμης
Ομήρου 19
10672 Αθήνα
dsotirop@hol.gr

Ιδεολογικά δίπολα, έκκεντρες υποκειμενικότητες: Μία ανθρωπολογική ανάγνωση κυρίαρχων λόγων για τις Φιλιπινέζες μετανάστριες στην Ελλάδα

Ένας κλασικός οριενταλισμός αναπαράγεται στην σύγχρονη Ελλάδα μέσα από συσχετίσεις των Φιλιπινέζων μεταναστριών με την οικιακή εργασία, την υποτέλεια, την Ανατολή όπως αυτές φανερώνονται σε λόγους πολιτικών προσώπων που τέμνουν το πολιτικό φάσμα. Ένας διαφορετικός λόγος για την υποτέλεια συγκροτείται στο φιλιπινέζικο θρησκευτικό πεδίο όπου η αποδοχή της ιεραρχίας (εθνικής, εργασιακής, θρησκευτικής) και η «υπακοή» καθίστανται συνώνυμα της θρησκευτικής λύτρωσης στο πλαίσιο της πολιτικο-θρησκευτικής συγκρότησης της Iglesia ni Cristo. Από την άλλη, επιστημονικοί λόγοι, λόγοι πολιτικών παρατάξεων και φιλιπινέζικων συνδικαλιστικών συλλόγων συγκλίνουν στην αναγνώριση των Φιλιπινέζων ως αλληλένδετων με την αγωνιστικότητα, την αντίσταση και συχνά τη σύγκρουση. Οι μετανάστες δείχνουν να είναι στη σύγχρονη Ελλάδα τα κατεξοχήν πολιτικά υποκείμενα και οι προνομιακοί τόποι συγκρότησης ενός χαρακτηριστικού επαναστατικού λόγου που επιβεβαιώνει τη διχοτόμηση Αριστεράς/Δεξιάς μακριά από προβληματισμούς για το φύλο, τη φυλή, τη σεξουαλικότητα, την εθνότητα.

Ο αντιστικτικός, ιεραρχικός και δυϊκός χαρακτήρας όλων αυτών των πολιτικών λόγων απέχει από το συσχετικό μοντέλο της εξουσίας στη Νοτιοανατολική Ασία, όπου το ύφος που αρμόζει σε ανώτερες μορφές εξουσίας είναι ρευστό, αθόρυβο και ήπιο επικεντρωμένο στην αποφυγή της σύγκρουσης. Στην πρώτη περίπτωση, η ταυτότητα κατασκευάζεται μέσα από μία διπολική διαφορά και αντιστρόφως, ενώ στην δεύτερη έχουμε μια ασθενή εκδοχή της διαφοράς, μια διαφορά μη συγκροτησιακή του Άλλου.

Μέσα από την παρούσα ανακοίνωση προτείνεται μία ανάγνωση των προαναφερόμενων λόγων που επιχειρεί να καταστήσει την διαφορά, την ταυτότητα και εντέλει την ετερότητα ζητήματα πολιτισμικής συγκρότησης και διαπολιτισμικής συνάντησης μεταθέτοντας τον προβληματισμό σε ανθρωπολογικά προσανατολισμένες θεωρητικές ή πολιτικές αναζητήσεις.

Η βία ως πολιτική στη βεντέτα. Η περίπτωση της Κρήτης

Στις ανθρωπολογικές προσεγγίσεις της βεντέτας, η θεώρησή της ως μορφή σύγκρουσης με κοινωνικές ή πολιτικές διαστάσεις συνδέεται με δύο κατεξοχήν χαρακτηριστικά του εγγλήματος. Το πρώτο είναι η υπέρβαση των ατομικών ευθυνών και η εμπλοκή ευρύτερων ομάδων και το δεύτερο ο κανονιστικός χαρακτήρας της βίας που αυτή εμπεριέχει. Αυτές οι διαστάσεις του εγγλήματος σε μια κοινωνία με βεντέτα, άρα και η ύπαρξή του φαινομένου και διαιώσιμή του, προσεγγίζονται θεωρητικά με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους: ως ένας κώδικας εθιμικού δικαίου, ως πρακτική άρρηκτα συνδεδεμένη με την ύπαρξη ενός συστήματος αξιών τιμής ή γοήτρου, ή ως προσδιοριστικό στοιχείο της συνολικής κοινωνικής οργάνωσης.

Με βάση το εθνογραφικό παράδειγμα της κρητικής βεντέτας, νοούμενης τόσο ως έγγλημα που έχει συμβεί και αναμένεται η ανταπόδοσή του όσο και ως ενδεχόμενο να συμβεί σε συγκεκριμένες περιστάσεις, στην παρουσίασή μου θα επικεντρωθώ στο πολιτικό περιεχόμενο της βίας στη βεντέτα. Με αφετηρία την γενική παραδοχή ότι στην έννοια της «ανταλλαγής» (ως διαδοχικές πράξεις βίας μεταξύ δύο ομάδων αιματοσυγγενών αλλά και ως επιγαμίες για την αποτροπή της) συνοψίζεται ο ορισμός της βεντέτας, θα επιχειρήσω να δείξω ότι η διερεύνηση του πολιτικού περιεχομένου της βίας της προϋποθέτει την θεμελίωσή της σε έναν προσδιορισμό μιας έννοιας του Άλλου ως συστατικού στοιχείου μιας διαλεκτικής στην οποία εμπλέκονται ομάδες συγγένειας και καθορίζει την κατανομή της ισχύος και την ισορροπία δυνάμεων στη τοπική κοινωνία. Πρόκειται για μια διαλεκτική η οποία συνιστά την οργανωτική αρχή καθώς από αυτή απορρέει ο νόμος, δηλαδή εκείνες οι αρχές που καθιστούν δυνατή την ανθρώπινη συνύπαρξη σε μια κοινωνία με βεντέτα. Επιπλέον, μια τέτοια θεμελίωση επιτρέπει αφενός την ερμηνεία των εντόπιων αντιλήψεων για την βεντέτα και αφετέρου ενός πλήθους κοινωνικών πρακτικών και δράσεων.

Ανάμεσα στο «έθνος και το κράτος». Η επαναδιαπραγμάτευση της ατελούς σχέσης πολίτη/κράτους στους πλειονοτικούς πληθυσμούς της Θράκης

Η διαχείριση του εθνικισμού, στην μπανάλ ή ένθερμη εκδοχή, πολύ δε περισσότερο στην αντιμαχόμενη διάσταση ανταγωνιστικών εθνικισμών, παρουσιάζει ενδιαφέρον όχι τόσο για την κατανόηση της ίδιας της φύσης του εθνικισμού ως φαινόμενου, αλλά για την ανάδειξη των τρόπων με τους οποίους γίνεται αντιληπτή η σχέση πολίτη/κράτους: Για τις δημοκρατίες της Δύσης, όπως μας λέει ο Billig, ο εθνικισμός στη μπανάλ ή ένθερμη εκδοχή του επανασυγκροτεί και υπενθυμίζει εσωτερικά τη σχέση του πολίτη με το κράτος, κατασκευάζοντας έτσι την αυτοεικόνα των εθνικά κυρίαρχων πολιτών. Αντίθετα με τη συλλογιστική διαχωρισμού μεταξύ Δύσης/μη Δύσης, στα πολυσθενή πεδία αντιμαχόμενων εθνικισμών (βλ. ελληνικός και τουρκικός εθνικισμός στη Θράκη) η χρήση του εθνικιστικού λόγου από τη μεριά των πλειονοτικών πληθυσμών αποτελεί και πάλι, όχι προτεραιότητα, αλλά συγκυριακή τακτική που συγκροτεί, εν μέσω άλλων, την εμπειρία του πολίτη.

Η άνοδος και η πτώση του εθνικιστικού λόγου των πλειονοτικών της Θράκης λίγο πριν και μετά την κρίσιμη δεκαετία των ανακατατάξεων του 1990, δείχνει το είδος του διακυβεύματος για το οποίο ο εθνικισμός εργαλειοποιήθηκε από τον πλειονοτικό πληθυσμό προκειμένου να γίνει επαναδιαπραγμάτευση της ατελούς σχέσης αυτής της κατηγορίας πολιτών απέναντι στο ελληνικό κράτος.

Έμφυλες εννοιολογήσεις της ιδιότητας του πολίτη στην Ελλάδα του 19ου αιώνα

Στους κόλπους της ελληνικής ιστοριογραφίας των γυναικών και του φύλου, η έμφυλη συγκρότηση του εθνικού αστικού κράτους και των θεσμών του, της εθνικής ιδεολογίας, της ιδιότητας του πολίτη και ευρύτερα του δημόσιου χώρου, έχει αναδειχθεί πολλαπλά. Είτε μέσα από τη μελέτη των διακρίσεων λόγω φύλου είτε μέσα από την ανάλυση της ιδεολογίας των δύο «σφαιρών» και του τρόπου που συνέβαλε στη νομιμοποίηση των διακρίσεων, είτε μέσα από την ανάλυση των τρόπων με τους οποίους οι ίδιες οι γυναίκες οικειοποιήθηκαν, επαναπροσδιόρισαν ή αμφισβήτησαν στοιχεία της κυρίαρχης έμφυλης ιδεολογίας –μεταξύ άλλων και τη σχέση της «θηλυκότητας» με το πολιτικό–, μια σειρά ερευνητικά εγχειρήματα έχουν αναδείξει, και στην ελληνική περίπτωση, μια βασική διαπίστωση: ότι η σχέση των γυναικών με την ιδιότητα του πολίτη δεν εξαντλείται στη μακρά ιστορία των αντιστάσεων απέναντι στο δικαίωμα της ψήφου ή στην απλή επισήμανση του «φυσικού» και αυτονόητου χαρακτήρα που είχε η ταύτιση των γυναικών με την οικογενειακή σφαίρα και ο αποκλεισμός τους από την πολιτική. Συνδιαλεγόμενη με αυτά τα ερευνητικά εγχειρήματα, θα εκκινήσω από μια βασική υπόθεση εργασίας: *ότι το ζήτημα της γυναικείας ψήφου, ανεξάρτητα από το αν ήταν υπαρκτή η προοπτική απόδοσής της, αποτέλεσε κεντρικό στοιχείο του λόγου περί δικαιωμάτων: ακριβέστερα, της θεωρητικής διαμάχης γύρω από τη φύση της ψήφου, την οποία προκάλεσε η «σχετικά πρώιμη» κατοχύρωση της καθολικής ανδρικής ψηφοφορίας στο Σύνταγμα του 1864. Εξετάζοντας την επιχειρηματολογία πολιτειολογικών κειμένων ως τις αρχές του 20ού αιώνα, θα προσπαθήσω να δείξω: α) πώς η διαμάχη γύρω από τη συνταγματική κατοχύρωση της καθολικής ψηφοφορίας των ανδρών έβαζε στο «παιχνίδι» του πολιτικού λόγου και το ζήτημα των πολιτικών δικαιωμάτων των γυναικών, αναδεικνύοντας τη σχέση των φύλων και τις έμφυλες ταυτότητες σε κεντρικά ζητήματα στον ορισμό της ιδιότητας του πολίτη, και β) πώς μεταβάλλεται η επιχειρηματολογία κατά της ψήφου των γυναικών, καθώς ο λόγος του συνταγματικού δικαίου ενσωματώνει, στα τέλη του 19ου αιώνα, τη βιολογίζουσα θεμελίωση του αποκλεισμού των γυναικών από την πολιτική.*

Επίκουρη Καθηγήτρια Ιστορίας
Πανεπιστήμιο Κρήτης
Τμήμα Κοινωνιολογίας
Πανεπιστημιούπολη Γάλλου
TK 74100
elfou@social.soc.uoc.gr

Σώματα, υποκειμενικότητες, σεξ και εκτρώσεις: Η εμπόλεμη διάρθρωση του πλέγματος της δημοκρατίας και «οι πολίτες»

Στην εισήγηση για το συνέδριο με θέμα «Θεωρήσεις του Πολιτικού στην Ελληνική Κοινωνία» προτείνω να παρουσιάσω στοιχεία της έρευνας που πραγματοποίησα με αντικείμενο το φύλο και το έθνος στην Ελλάδα, με αφετηρία την δημόσια συζήτηση για το «δημογραφικό πρόβλημα» περί τα μέσα της δεκαετίας του 90 και τα αφηγήματα που αρθρώνουν για την σεξουαλικότητα και το δημογραφικό 120 γυναίκες που έχουν κάνει από δύο και πάνω εκτρώσεις. Η έρευνα ανιχνεύει την κοινωνική και πολιτισμική παραγωγή του έθνους, του σώματος, του κοινωνικού φύλου και της ετεροφυλοφιλίας θέτοντας το ερώτημα του *πως*, και όχι του *γιατί*, σημειώνεται τόσο υψηλή συχνότητα εκτρώσεων σε μια χώρα όπου η υπογεννητικότητα αποτελεί εθνικό ζήτημα.

Βαθύτερος στόχος είναι η ανίχνευση της εξουσίας στα μύχια του εθνικού φαντασιακού όπως εκφράζεται στην κάλυψη του δημογραφικού, από την μια, και, από την άλλη, στις ετεροφυλόφιλες ερωτικές σχέσεις. Διερευνάται συγκεκριμένα η διαπλοκή των νοημάτων που αποδίδονται σε έννοιες όπως τον έρωτα, το τι είναι «φυσικό» και το τι είναι «σεξι» με αφηγήματα του τι σημαίνει να είναι κανείς Έλληνας και, περισσότερο, Ελληνίδα.

Υποστηρίζεται ότι τα ίδια αφηγήματα περί ελληνικότητας που παράγουν το μόρφωμα του «δημογραφικού» προσδίδουν μία πολιτισμικά και ιστορικά προσδιορισμένη μορφή στη σεξουαλικότητα, την ιδιότητα του προσώπου και το «ξευγάρι» με αποτέλεσμα ακριβώς τον υψηλό δείκτη εκτρώσεων τις οποίες το «δημογραφικό» ποινικοποιεί. Ο εθνικισμός διαπερνά και διαμορφώνει το σώμα, ακόμα και όταν παράγει συνέπειες αντιφατικές με τα επίσημα δικά του προτάγματα, ενώ οι εννοήσεις του κοινωνικού φύλου και της αναπαραγωγικής ετεροκανονικότητας συνέχουν τα εθνικά προτάγματα της ύστερης νεωτερικότητας. Θα εξεταστούν εδώ ιδιαίτερα οι θεωρητικές συνιστώσες της ανάλυσης και οι συνέπειες που έχει μία τέτοιου τύπου διαμόρφωση ενσώματων εθνικών υποκειμενικοτήτων, στην Ελλάδα αλλά και αλλού όπου ο εθνικισμός παράγει πολίτες-υποκείμενα, για την εφαρμογή πολιτικών που απορρέουν από τους λόγους της φιλελεύθερης δημοκρατίας όπου καταστατικές έννοιες είναι «το ενδογενώς έλλογο άτομο», «η ορθολογική επιλογή» και η «ελευθερία».

Επίκουρη Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας
Πάντειο Πανεπιστήμιο
Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Λεωφόρος Συγγρού 136
TK 17671 Αθήνα
ahalkia@panteion.gr

Η πρόσληψη της ιδιότητας του πολίτη από τις αλβανίδες μετανάστριες στην Ελλάδα

Η ανακοίνωση στηρίζεται σε μαρτυρίες αλβανίδων και αλβανών μεταναστών που κατοικούν στην πλειοψηφία τους στο Βόλο και στην Αθήνα και εστιάζει στον τρόπο με τον οποίο προσλαμβάνουν την έννοια της ιδιότητας του πολίτη, τα πολιτικά, κοινωνικά και εργασιακά δικαιώματα στη σύγχρονη Ελλάδα. Αυτή η πρόσληψη καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τις αναπαραστάσεις των αλβανών μεταναστών στον Τύπο αλλά και από τις πολιτικές που αφορούν την εργασία αλλά και το καθεστώς διαμονής τους. Η ανακοίνωση θα εξετάσει τις αντιλήψεις για το φύλο που διαπερνούν την κρατική πολιτική και τον τρόπο με τον οποίο ο εθντικός και έμφυλος καταμερισμός εργασίας επηρεάζουν τη συμμετοχή στα εργασιακά και κοινωνικά δικαιώματα.

Λέκτορας Ιστορίας
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας
Κτίριο Μπίναιο
Φάωνος και Χαριλάου Τρικούπη
81100 Μυτιλήνη
hantzaro@sa.aegean.gr

Βιοκοινωνικότητα, μια νέα πολιτική της διαφοράς: Η περίπτωση των «Θαλασσαιμικών»*

Η παρουσίαση αυτή οργανώνεται σε σχέση με το ανθρωπολογικό ενδιαφέρον γύρω από την πολιτισμική συγκρότηση των πολιτικών σχέσεων. Επικεντρώνεται στην περίπτωση της θαλασσαιμίας η οποία αποτελεί ένα εθνογραφικό παράδειγμα παραγωγής και επανασηματοδότησης της διαφοράς.

Τα υποκείμενα διεκδικούν την ιδιότητα του πολίτη στα πλαίσια του «αγώνα για τα δικαιώματά τους ως ισότιμοι πολίτες», από μια θέση που διαφέρει και είναι υποδεέστερη σε σχέση με τις κυρίαρχες πολιτισμικές κατασκευές περί «κανονικότητας» και απέναντι σε θεσμοθετημένες (από τα πάνω) και παγιωμένες μορφές βιοπολιτικής που εκφράζονται στον «αγώνα κατά της θαλασσαιμίας». Στο εσωτερικό αυτής της αντιπαλότητας, επιλέγουν ποικίλους τρόπους για τη διαπραγμάτευση της διαδικασίας ενσωμάτωσής τους.

Το ενδιαφέρον εστιάζεται στην πολιτισμική συγκρότηση νέων μορφών πολιτικών σχέσεων στα πλαίσια, κυρίως, της συλλογικής και συνδικαλιστικής κινητοποίησης και δράσης των «θαλασσαιμικών» και στο πως οι σχέσεις αυτές τροφοδοτούν διαδικασίες επανασηματοδότησης της διαφοράς, διαδικασίες αυτοπροσδιορισμού – κατασκευής της ταυτότητας του εαυτού. Μας απασχολούν εδώ, οι πολιτικές χρήσεις μιας νέας μορφής κοινωνικότητας –της βιοκοινωνικότητας– στο εσωτερικό του κόσμου της θαλασσαιμίας, όπως αυτές γίνονται ορατές στην εμπειρία των υποκειμένων.

* Η ανακοίνωση βασίζεται σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε κατά τη διδακτορική διατριβή. Η διατριβή χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του προγράμματος «Ηρόκλειτος», κατά 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και κατά 25% από Εθνικούς Πόρους (ΕΠΕΑΕΚ II)

Υποψήφια διδάκτορας Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας
Κτίριο Μπίναιο
Φάωνος και Χαριλάου Τρικούπη
81100 Μυτιλήνη
achatjouli@yahoo.com

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΒΔΕΛΑ ΕΦΗ
Πανεπιστήμιο Κορήτης

ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΣΤΑΣ
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

ΓΙΑΝΝΙΤΣΙΩΤΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

ΓΚΑΡΑ ΕΛΕΝΗ
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

COWAN JANE
University of Sussex

ΕΞΕΡΤΖΟΓΛΟΥ ΧΑΡΗΣ, Αντιπρόεδρος
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

GALLANT THOMAS
University of California, San Diego

HANDMAN MARIE-ELISABETH
École des Hautes Études

HERZFELD MICHAEL
Harvard University

ΚΑΝΤΣΑ ΒΕΝΕΤΙΑ
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

ΜΟΥΤΑΦΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

ΜΠΑΚΑΛΑΚΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΜΠΕΝΒΕΝΙΣΤΕ ΡΙΚΑ
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

ΠΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΠΑΝΟΣ
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

ΠΑΠΑΓΑΡΟΥΦΑΛΗ ΕΛΕΝΗ
Πάντειο Πανεπιστήμιο

ΠΑΠΑΤΑΞΙΑΡΧΗΣ ΕΥΘΥΜΙΟΣ, Πρόεδρος
Πανεπιστημίου Αιγαίου

ΠΑΡΑΔΕΛΛΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

ΠΛΕΞΟΥΣΑΚΗ ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, Ταμίας
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

ΣΤΑΜΑΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑ
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

STEWART CHARLES
University College London

ΤΡΑΚΑ ΝΤΙΑΝΑ
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

ΧΟΡΗΓΟΙ

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΤΙΚΑ
ΧΑΤΖΗΔΑΝΙΗΛ

AEGEAN
AIRLINES

ΠΑΥΛΟΣ
ΚΟΝΤΕΛΛΗΣ

ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ
ΛΕΣΒΟΥ

ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΛΕΣΒΟΥ

ΔΗΜΟΣ
ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ
ΑΙΓΑΙΟΥ ΚΑΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ